MR. A. VER HUELL.

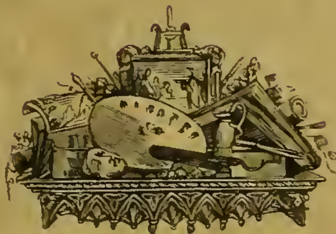
CORNELIS TROOST

EN

ZIJN WERKEN.

»*Dat zij mijn Troost!*"

ANDERSEN.

TE ARNHEM BIJ
P. GOUDA QUINT,
Firma Is. AN. NIJHOFF EN ZOON.
1873.

EX-LIBRIS
AUGUST VAN ERVEN-DORENS
GENIET-DEN-GEUR-DER-ROOS
ONTZIE-HAAR DOORNEN
J PERK

CORNELIS TROOST.

TROOST

OBSERVEREND.

Se ipse pinxit

M^R. A. VER HUELL.

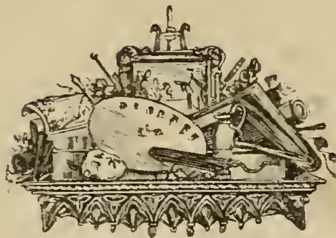
CORNELIS TROOST

EN

ZIJN WERKEN.

»Dat zij mijn Troost.”

ANDERSEN.

TE ARNHEM BIJ
P. GOUDA QUINT,
Firma Is. An. Nijhoff en Zoon.
1873.

Boekdrukkerij
van
GEBROEDERS BINGER
AMSTERDAM.

AAN

ALLE VRIENDEN VAN WAARHEID
IN IDEËN EN VORM

AAN

ALLE BEWONDERAARS
VAN GEEST, VERNUFT EN TALENT

WORDT DEZE STUDIE OPGEDRAGEN

DOOR

DEN SCHRIJVER.

Kunstenaren als Troost, zijn gelijk aan spiegels met honderde fascetten, welke het beeld eener Eeuw, maar blijvend, terugkaatsen.

De Nederlanders van zijn tijd, waren niet meer die van Rembrandt en Frans Hals. Met de pruiken der Franschen, hadden zij veel van wat daaronder gistte overgenomen.

Hun nakomelingen, nog dieper gaande, zouden het Trojaansche paard binnenslepen — welks lastigen inhoud het jaar 1813 eerst weder lozen mogt.

De refugié's, de lieve Françaises, kundige Waalsche predikanten, een tal van schoolmeesters en schoolmatressen oefenden op de taal merkelijken invloed uit; en zeide onze géniale Bilderdijk niet reeds, lang voor het thans immer aangehaalde „de taal is gansch het volk", meer welsprekend en Hollandsch,

„Zijt meester van de taal, gij zijt het van 't gemoed."

De praktische Cats werd verdrongen door philosofisten als Bayle en andere voorgangers der Encyclopédisten; Gazettes verspreidden de novelles van den dag; het oude Volkstooneel met zijn eigenaardige boert, week voor komédie's, waar de Nederlander leerde te lagchen om *cocus* en *cornards*, of herderinnetjes van Boucher te applaudisseren, op hooge hakken minauderende in spaansch-groene boschgaadjen, onder een porceleinen hemel.

Ook op de schilderkunst gaf de Fransche toon af, en de heeren met staarten en hoepelrokdragende dames, gaven de voorkeur aan een koloriet van lilas, rosé en gris-de-perle, boven het krachtig licht en bruin der oude meesters.

Het vreemd élement bracht echter ook zijn nut aan, niet slechts op het gebied der Industrie, maar ook tot fijner beschaving, — en mogelijk hebben de vrouwenbeelden van Troost er een hoedanigheid aan te danken, waarvoor wij zelfs geen woord bezitten, het *gracieuse*.

Troost, man van gevoel en smaak, kunstenaar geboren, levendig van geest, juist van oordeel, begaafd met een helder oog en een vlugge hand, heeft de wereld, welke hem omgaf, voor ons bewaard, en op doek en papier vereeuwigd.

Regentstukken en portretten zijn daar, als proeven der degelijkheid van zijn talent: zijn streven was naar hooger — doch de tijdstroom drong hem terug. Is dit wel te betreuren?! Wij bezitten eenige grootsche of historiële schepping van zijn penseel minder, doch wonnen een aantal van uitmuntende *tableaux de genre*, waarin gelijk de H[r]. Baron Collot d'Escury, zoo wel doordacht neerschreef, „dikwijls het koddige en luimige heerschen, maar ook het karakteristiek der menschen, en hetgeen men vermoeden kan, dat bij hen van binnen omgaat, wordt uitgedrukt."

Zijn zucht tot het idéale, heeft hij even dichterlijk als geestig in een teekening gefigureerd waarop men een kun-

stenaar ziet zich inspirerend bij de aanschouwing van een Grieksch antiek, doch aangegraauwd door den nijd, en slechts ter zijde gestaan door een enkelen bewonderenden grijsaard — terwijl om een réalistisch schilderwerk van een anderen, bezoekers en kooplustigen zich verdringen.

Jong toch had Troost reeds vrienden, die hem welmeenend zijn fouten aanwezen, doch tevens bemoedigden — maar ook vijanden „verachtende alles wat door zijn kunstpenseel ten uitvoer werd gebracht, zonder reden te geven van hun doen, hetgeen" gelijk Van Gool verders zegt, „de weg is om een jong kunstenaar mismoedig te maken, een afkeer te doen krijgen van zijn eigen werk, en in een trage lusteloosheid te doen vervallen." Hij laat hier echter op volgen, dat zulks met onzen schilder niet het geval was, en hij zijn studie met onvertraagden ijver bleef voortzetten.

Alleen zijn brieven, indien er nog onder de nakomelingen of kunstliefhebbers berusten, zouden kunnen aantoonen, in hoeverre ondervonden verdriet of miskenning, den dood vervroegd hebben van den krachtig gebouwden, levenslustigen man, en of ook bij hem niet, het lijden van den geest op het ligchaam verderfelijk teruggewerkt heeft.

Geen brief mogt het mij gelukken te verkrijgen; omtrent zijn wapen, waarnaar de Navorscher reeds vroeg, bekwam ik geen zekerheid; doch veel, dat tot heden onvermeld bleef, kan ik den vereerders van onzen oorspronkelijken meester mededeelen, en verscheiden onjuiste opgaven, verbeteren.

Aan de vriendelijke tuschenkomst van Dr. C. E. Daniëls te Amsterdam, heb ik het te danken, dat mij door den kundigen Archivaris Dr. P. Scheltema, met de meeste heuschheid, menige belangrijke inlichting werd vestrekt. De Nestor onzer kunstkenneren de Heer Kramm, en de ervaren schilder en etser de Heer Cornet, Directeur van 's Rijks Museum te

Leiden, toonden zich welwillend bereid mij eenige der verlangde Catalogen te bezorgen.

Hartelijke dank zij H. E. hier betuigd voor die goede hulpvaardigheid.

Mijn plan was aanvankelijk, slechts de *Nelri* te bespreken, omdat de oorspronkelijke, uit menig opzigt, belangwekkende concepten, dezer beroemde pastels in mijn bezit zijn. Doch toevloed van stof stelt mij in staat mede eenige wetenswaardige levensbijzonderheden, benevens het meerendeel zijner werken op te geven. Moge deze studie, hoe onvolledig ook, den kunstkenner en verzamelaar van eenig nut wezen, en de achting en bewondering doen toenemen voor een genie, krachtig genoeg om zelfs in een tijdperk van verval uit te blinken.

Cornelis Troost werd te Amsterdam, waar zijn vader Jan Troost, Curator was van de desolate boedels, geboren den 8 Octòber 1697. *(Zie Bijlage A.)*

Van zijn jeugd weet men weinig meer, dan dat hij onderwijs in de kunst ontving van Arnold Boonen. Deze leerling van G. Schalken had zich als portretschilder vermaardheid, niet slechts in zijn geboorteland, maar ook elders verworven.

Een twaalftal kapitale Regentstukken strekken hiervan ten bewijze, en de afbeeldsels, zoowel van Prinsen en Prinsessen uit ons geeerd Vorstenhuis, als die van verscheiden Keizers en Koningen en hooge of beroemde personaadjen. Het onderrigt van dezen gevierden meester deelde Troost met Quinkhart, Pronk en Philip van Dijk. Maar nog geen drie jaar

had hij het genoten, toen hij zich reeds sterk genoeg gevoelde, om de groote en ware meesteresse uitsluitend ten voorbeeld te kiezen, de Natuur.

Snel waren nu zijne vorderingen. Gelijk wij in onze dagen den genialen Wiertz zich een eigen schilderprocédé zagen scheppen, vond Troost een teekenwijze uit, meer blijvend dan pastel, en krachtiger dan waterverw. Met den gezonden geest zijns humors verwerkte hij in kleur en lijnen de tafereelen uit het burgerlijk en krijgsmansleven, welke bijzonder zijn kunstenaarsblik troffen, en bragt bevallige of burleske Tooneelgroepen en kostumen, waardoor hij zich aangetrokken gevoelde, vrij en naar eigen opvatting gewijzigd, op het papier.

Menigeen die wenschte zich te doen portretteren, koos hiertoe den jovialen jongen meester.

Een tijdlang schijnt hij zich toen in Zwolle ter woon te hebben neêrgezet. In December 1720 althans werd hij daar ter stede door den echt met Maria van der Duijn of Van Duin verbonden. *(Bijlage B.)*

In het jaar 1726, denkelijk reeds vroeger, was hij echter in Amsterdam terug, om zijn geboortestad niet meer te verlaten. Het huiselijk leven, letterkundige studiën, en de uitoefening van zijn vak, beletten niet dat hij met de vernuften van zijn tijd, en voorstanders der kunsten, in gezellige bijeenkomsten, kransjes, speelvaarten en togtjes naar buiten, meestal in den Haarlemmerhout, verpozing zocht, en tevens onderwerpen en typen voor zijn schilderingen. Het toemalig heerenpersoneel was niet geheel vrij gebleven van de wel ietwat cijnische levensbeschouwing der *aimables roués* in Frankrijk, en de herberg *het Bokje*, en menige Amsterdamsche salon zagen tooneelen van uitbundige joligheid vertoonen, welke het vrouwelijk *bon-mot,* hoewel in een anderen zin, volkomen wettigen „Ah! que les gens d'esprit sont bêtes!"

Troost woonde deze luidruchtige feesten bij, doch als op-

merker. Dit blijkt ten duidelijkste uit de schetsen van de beruchte grap, „de Ambassadeur der Labberlotten" waarop hij zich zelven heeft voorgesteld, alleen, dood-bedaard, een pijp zittende te rooken, voor het raam, waarboven de vertooning plaats vindt, doch, onder zijn steek door, met een aandachtig oog, de uitdrukking van verbazing, lachlust of verontwaardiging der voorbijgangers opnemende: ook de Heer Collot d'Escury, den oorsprong verhalende der Nelri-pastels, doet ons hem in dien geest kennen.

Van zijne kant vond hij er genoegen in, ten zijnen huize, op de Prinsengracht, Noordzijde, tusschen de Utrechtsche straat en de Amstel, waar hij althans in 1747 woonde *(Bijlage C)*, het genoten onthaal der vrienden en bekenden gul en gastvrij te vergelden. Doch zeker op minder uitbundige wijze. Want zijn huwelijk was met vijf kinderen, alle dochters, gezegend — wier lieve, schalksche en toch goedhartige bakkesjes, haar vader menigmaal tot model dienden — en de nabijheid der dames zal zeker een passende grens gesteld hebben aan de vrolijkheid dier heerenpartijen.

Vier jaren na zijn trouwen, had hij zijn „Vergadering van Inspectoren van het Collegium Medicum" voltooid, een schilderstuk bij zijn verschijnen met een lofdicht door den dichter W. van der Hoeven begroet, en nog onlangs door alle kunstkenneren geprezen, om de meesterlijke en flinke behandeling, en onberispelijke teekening. Dat de kleeding stijf en smakeloos schijnt, vergeleken bij die eener vorige eeuw, is hem niet te wijten, en stuitte ongetwijfeld zijn eigen kunstenaarsgevoel.

Een menigte bestellingen volgde van regenten- en famillestukken, schilderijen en teekeningen. Ja zelfs werden geheele zalen, op een vrij wat rijker en behagelijker wijze, dan door het hedendaagsch, vervelend behangselpapier, met de compositiën zijner smaakvolle vinding versierd. Ook prees men

zeer eenige decoratiën van zijn hand, in de oude Schouwburg, op de Keizersgracht, ongelukkig vernietigd door den brand van 11 Mei 1772. De voornaamste, een Hofzaal verbeeldend, vindt men aldus bij Wagenaar beschreven:

„De nieuwe Hofzaal, door den kunstrijken Cornelis Troost geschilderd, bestaat insgelijks uit vier schermen aan elke zijde, en uit twee schutschermen of achterstukken, een met eene Poort van de Korinthische Orde, en eene met een Troon. Alles is met zinnebeelden versierd. Men kan deze zaal ook bij den derden scherm afsluiten, door een schutdoek, waarop een fraaije schoorsteen geschilderd is; en de zijschermen met groen geschilderde paneelen behangen; wanneer zij een zwierige hedendaagsche kamer vertoont."

Een zijner dochters genoot van hem zelven haar opleiding tot schilderesse, doch hij had het verdriet dit veelbeloovend meisje, in den bloei harer jaren, te moeten verliezen. Een jongere, Sara, groeide op tot een uitmuntende kunstenaresse; huwde na den dood haars vaders, den Heer Jacob Ploos van Amstel, en overleed, als zijn weduwe, in hoogen ouderdom. Haar zuster Elisabeth was getrouwd met den broeder van voorgaanden, den Heer Cornelis Ploos van Amstel, beide zoons van Jacob en Johanna, Clementia Ploos van Amstel. *(Bijlage D.)*

De werken van onzen schilder besprekende, zullen wij uit de nalatenschap van den voortreffelijken Cornelis Ploos van Amstel zien, met hoeveel liefde deze de kunstvoortbrengselen zijns schoon vaders in zijn wereldberoemde verzameling had opgenomen. Daartoe zal wel het meerendeel der schilderijen en teekeningen, na den dood van Troost ten voordeele zijner vrouw en kinderen verkocht, behoord hebben. Want ongelukkig voor deze, vond men weinig bewaard in het verlaten atelier van den toch zoo productiven meester „doordien hij meest aanbesteede kunstbezigheden had."

Hieraan meen ik het dan ook te moeten toeschrijven, dat het mij niet gelukken mogt, een Catalogus dier verkooping op te sporen.

Reeds in 1749 werd Cornelis Troost door een hevige ziekte aangetast. Van Gool noemt haar de Jigt. Zij beroofde hem eerst van het gebruik van zijn regter oog. Daarop volgden maanden van lijden, waaraan de edelmoedige, vernuftige, waarheidlievende kunstenaar moest bezwijken, den 7[den] Maart van het jaar 1750.

Zijn stoffelijk overschot rust in de Nieuwe-kerk te Amsterdam, *(Bijlage E)* te midden der burgerij wier roem en luister hij door zijn rijk en uitmuntend talent vergrootte. Zijn geest blijft tot ons spreken, en zoowel den menschenkenner als den kunstenaar leeren en vermaken tevens. Sommigen hebben hem vergeleken bij Hogarth, anderen, bij Watteau — ofschoon geheel verschillende en uiteenloopende talenten — doch dit juist bewijst dat hij was, noch Engelschman, noch Franschman, maar de éénige, Nederlandsche Cornelis Troost.

HET WERK VAN
CORNELIS TROOST.

DE NELRI.

Deze beroemde Série, geheel een tooneelstuk zonder woorden, in vijf bedrijven, vinden wij voor 't eerst vermeld in den catalogus der nagelaten kunst van Dr. J. Tak te Leiden, welke verkocht werd 5 September 1781, in het Regthuis van Soeterwoude, genaamd de *Leydsche Fontein.* Zij bragten toen op twee duizend en dertig gulden.

Daarna maakten zij een sieraad uit der Schilderij-verzameling van den Hoogleeraar Bennet, schoonzoon van den Heer Tak, en bleven gelukkig, met één stukje van Gerard Dou, door een toeval, bij de ramp van Leiden, in 1807, behouden.

In 1829, bij de verkooping des boedels van laatstgenoemden kunstminnaar, werden zij opgehouden, doch korten tijd later uit de hand aangekocht door de Directie van 's Rijks Museüm te 's Gravenhage, voor vijf honderd gulden het stuk, waar men ze nu nog, in een kleine nevenzaal, met tien andere teekeningen, ook van Troost, en die wij later in de lijst zijner werken zullen terugvinden, ziet ten toon gesteld.

Hoe eervol en oordeelkundig deze plaatsing ook zij, komen de pastels, ofschoon voortreffelijk bewerkt, aldus gezien, niet op het voordeeligst uit, na de inspannende beschouwing van een aantal geschilderde meesterstukken.

De uitwerking op den bezoeker zoude gunstiger wezen, indien 's Gravenhage als Parijs eene afzonderlijke afdeeling voor teekeningen bestemde.

Aan deze redoutable nabuurschap is mogelijk het koele oordeel van den vriend der kleur, Burger — hij kende Troost niet — toe te schrijven, en de warme ingenomenheid, waarmede Viardot, die slechts den geest der voorstellingen opmerkte, deze bespreekt.

Ook de ouderwetsche lijstjes, waarin zij beklemd zitten, voldoen niet meer, nu het oog gewend is aan ruim encadrement of breed opzetpapier.

In het voor ieder verzamelaar onschatbaar boek van den Heer Kramm kan men omstandig verhaald lezen, wat gezegd wordt, aanleiding te hebben gegeven tot het teekenen der *N E L R I*. En hoogst waarschijnlijk komt het mij, na eene aandachtige vergelijking der eerste ontwerpen met de pastels zelve, althans voor — en ik denk die zienswijze door mijn lezers te doen beämen — dat de figuranten in deze klucht tijdgenooten van den schilder moesten voorstellen, en de accessoiren slechts door hem gewijzigd werden, om de zaak niet al te personeel te maken.

Voor hen die in het Amsterdam der 18de eeuw te huis zijn, of het plaatwerk van Bruining kochten, of de teekeningen zelve kennen, wil ik de schetsen, in mijn bezit, uitvoerig beschrijven, en daarbij eenige omtrekjes geven, ten einde de meest opmerkelijke verandering te doen zien, in figuren en localiteit door den teekenaar aangebragt.

Met genoegen bemerkte ik, de aanwinst welke mij zoo gelukkig maakte, na de Auctie Leembruggen, in oogenschouw nemende, dat de pen des teekenaars, boven alle de beelden een nummer, en het uurcijfer op de klok geschreven had, hetgeen een aanwijzing geeft tot herkenning der individuën, en de handeling verduidelijkt.

Van de *N.* (*Nemo loquebatur.*) bevat mijn verzameling drie varianten, waarvan de eerste, nog kort geleden in mijn bezit kwam.

N. a. Elk blad zal ik dus ter onderscheiding met letters beteekenen.

Hoewel niet behoorende tot het stel concepten der Nelri, is dit welligt het oorspronkelijke van de *N.* der volgreeks, en beschrijf ik het hierom het eerst. Uitvoeriger van teekening, grooter (45 cm. hoog, 64 breed), op blaauw papier, met zwarte dekverw, wit gehoogd, biedt het moment de meeste overeenkomst aan met dat der hierna volgende *L.*

In 't midden, tegen den achtergrond, een groote kunstkast. De heer des huizes, in kamerjurk, regts, aan de tafel gezeten, laat een prent of teekening, in de uitgestrekte linkerhand, zien aan een zittend heer, meer naar de linker zijde op den voorgrond, met pijp en komfoor. Aan het benedeneind der tafel, links, beschouwt een ander, bij het licht van een kaars, eenig kunstblad. Achter dezen, een staande figuur; een tweede achter den gastheer. Slechts een persoon, aan den hoek van den haard, op den voorgrond, regts. Voor het vuur de staande rooker, en daar achter iemand met de armen op de leuning van een stoel. Dus één figuur meer dan op de pastels en de schetsen. De meid komt binnen met een schenkblad — de knecht zal een flesch ontkurken. Voor den schoorsteen geen klok, maar in een nis het beeld der schilderkunst.

De hoofdfiguur dezer compositie, en die der latere ontwerpen, doet denken aan het bekende portret van den Heer Braamcamp.

N. b. Deze en de volgende schetsen, zijn hoog 36 cm.,

breed 50, alle met de pen, uit de hand, geteekend, de drie eerste op wit, de drie laatste op blaauwachtig papier, met O. I. inkt even opgewasschen.

Den schoorsteen ziet men hier geheel van voren, de groep is meer verspreid dan op de pastelteekening; de knecht niet in de kamer. De klok wijst vier uren aan. Regts zitten twee heeren, de een met een steek, de ander met een hoed op, te praten; aan denzelfden kant, voor den schoorsteen, staat er een, de beide handen op den rug, bij het vuur; meer links is een ander gezeten, leunend met zijn linkerarm op den schoorsteenmantel; daarnaast de gastheer, met de muts tot hoofdbedekking, welke de heeren droegen wanneer zij de pruik afzetten; hij gelijkt volmaakt naar het boven hem hangend portret; achter hem een heer dien hij toespreekt; meer links, op den rug gezien, een persoon, gezeten aan de tafel waarop het gesloten verkeer-bord, zijn pijp stoppend. Een meisje zal de deur uitgaan, en slaat met de hand haar hoepelrok terug. Geen portebrisée in 't midden des achtermuurs; daartegen hangt het mansportret; geen lichtkroon. De carriatiden aan den schoorsteen ontbreken; regts van dezen een vrouwsportret. Boven de deur, aan de tegenovergestelde zijde, een opziende buste. Een vaas op het fonteintje, als étagère ingerigt, met verscheiden groote glazen en pokalen.

Bij deze beschrijving geef ik een getrouw omtrekje der hoofdfiguur.

N. c. De kamer gelijk aan die der pastels, doch zonder portebriseé. Aan den schoorsteen, nu tegen den regterwand, de carriatiden. Overigens is het vertrek als op de vorige schets; van de twee pratende heeren echter, regts, ziet men er thans een op den rug. Die voor den haard staat, heeft hier een hand in de borst gestoken. De vier overige,

C. Troost

C. Troost

zoowel als de vrouwenfiguur, behielden nagenoeg dezelfde actie. Bij het fonteintje wacht een knecht. Op dit concept is de lichtkroon aangebragt, en het mansportret gehangen, als pendant van het andere, achter den schoorsteen.

E. Erat sermo inter fratres. Regts staat de persoon met een kaars in de hand, niet op een stoel. Boven hem is het cijfer 6 geschreven; boven dengeen aan wien het portret getoond wordt, 7. De aan den haard zittende heer rookt een pijp. Hij is genummerd 4; de heer, dien men op de rug ziet, 1; de andere speler, de gastheer, 3. De 5 is geplaatst boven het hoofd van hem, die over een stoel leunend, het spel gadeslaat — en deze figuur heeft hier gelijk de nevensgaande omtrek aantoont, een meer losse en bevallige houding dan op het pastel. Die achter hem staat is met een 2 beteekend. De knecht snuit een kaars naast het fonteintje. Geen portebrisée in 't midden. Boven de wijzerplaat staat geschreven *uren*, op dezelve 8.

Links op den voorgrond is een tabouret, regts een stoel geplaatst, als repoussoirs, die men niet op de Haagsche teekeningen vindt.

L. Loquebantur omnes. Het is voornamelijk deze schets, welke mij deed vermoeden, dat de voorstellingen opzettelijk, ten einde personeel en localiteit minder kennelijk te doen zijn, door den teekenaar werden omgewerkt.

Op de klok leest men *uren* 9; dus is deze teekening wel de volgplaat der *E.* hetgeen ook hieruit blijkt dat de knecht evenals op het Nelri-pastel de tafel dekt; doch hier is het dezelfde tafel van *N* en *E*, en ziet men geen openstaande deur en suite. In plaats van den heer die het meisje om

haar middel vat, zit 4, zijn pijp rookend, schrijlings op een stoel, met de armen op de leuning, en luisterd naar 1, die van een groot vel papier iets reciteert. Naast dezen, regts, zit 6 met de hand in de borst: zijn gelaat teekent gespannen aandacht. Voor hem, geleund tegen den schoorsteenmantel, staat 7. Achter 1, ziet men 2 luisterend; 5, eveneens staande, rookt, het gelaat naar den lezer gekeerd, leunend op den rug van zijn stoel. Een knecht dekt de tafel, in het midden der kamer, onder de kroon: terwijl een tweede een glas aan het fonteintje spoelt. 3 ziet men de deur uitgaan, links, tegenover den schoorsteen.

R. Rumor erat in casa. Hetzelfde vertrek. Op de klok staat geschreven, *uren*, 2: dus na het souper. Geen deur in het midden. Regts geheel op den voorgrond, ziet men 4, in een onbeschrijfbare handeling verdiept, naast een tafeltje, waarop een kandelaar. Voor den schoorsteen staat 7, nagenoeg als op het pastel, te klinken met 1, hier, zittend, terwijl de presenterende knecht achter hem gestoten wordt door 6, die zijn wijnglas beziet tegen het licht der boven hem hangende kroon; naast dezen zit 2 te drinken. 3 gezeten met het glas in de hand, kijkt naar 5, staande op een stoel in dezelfde houding als op het pastel, doch hier met de steek op. Achter dezen ontkurkt de knecht een flesch. Op den voorgrond twee stoelen; een derde ligt omgevallen.

I. Ibant qui poterant qui non potuere cadebant. Deze schets uitmuntend van teekening en uitdrukking, is geestiger gedacht dan het Haagsch pastel. In de koets zit 2, die 1 naar zich toehaalt, terwijl deze op zijn knieën, door een knecht, met den schouder, in het portier gewerkt wordt. 7 en 6 om-

helzen elkander als op het pastel. 5 is losser en prettiger geteekend: terwijl hij door den knecht wordt ondersteund, liefkoost hij de meid, die zijn degen draagt en den blaker in de andere hand heeft, en strompelt hij met knikkende knieën de stoep af. Boven, op het bordes, klinkt 4, de linkerhand op de leuning, met 3, die in de open huisdeur staat. Achter 4, een lakei met een flesch. Een toren, (van de Munt?) in het verschiet.

Van 1 en 2, zoowel als van 5, gaan hierbij een paar afteekeningen in omtrek.

Voor hen, die de plaatselijke gesteldheid van Amsterdam goed kennen, geef ik een juiste schets van den toren, dien men in het verschiet bespeurt, en die ook mogelijk door Troost voorbedachtelijk werd weggelaten, gelijk hij de huizen, regts, mede eenigzins veranderde.

Zoude de Heer Braamcamp misschien de Gastheer zijn geweest, dien wij met het nummer 3 beteekend, hier een zijner genoodigden den afscheidsdronk zien toebrengen? — Zijn huis, van ouds genaamd *Sweedenrijk*, op de Heerengracht, was volgens den Heer Kramm, het tweede van de Nieuwe Spiegelstraat, met een koetshuis en stalling, benevens een fraaijen tuin, uitkomende in de Spiegelstraat. Ook het Logement „*Het wapen van Amsterdam*”, op den hoek van de Kloveniersburgwal en het Rusland, hoorde dien Heer toe.

Zeer erkentelijk moeten wij er den Heer F. C. Bruining, thans nog, in hoogen ouderdom, woonachtig te 's Gravenhage, voor wezen, dat hij de waarlijk niet gemakkelijke taak wel op zich wilde nemen, om deze vijf Nelri-teekeningen in zoovele etsen terug te geven — een werk op verdienstelijke wijze door hem ten einde gebragt, en in 1850 te Leijden in het licht gegeven, met een bijschrift van den Heer J. Kneppelhout.

Het titelblad prijkt met een lief portretje van den geestigen

teekenaar, borstbeeld, regts, naar het bekende portret door Houbraken gegraveerd naar Troost, door hem zelven.

De Heer Bruining die eenige mijner schetsen voor de Typen van Klikspaan, op steen bragt, vereerde mij toen ter tijd een proefdruk voor de letter, van de *R*.

Deze etsen zijn hoog 27, breed 35 cm., en hebben geen ander onderschrift dan de spreuk der voorstelling.

Nu wij het hoofdwerk des meesters kennen, willen wij overgaan tot een aandachtige beschouwing der teekeningen en prenten, waarmede het mij mogt gelukken, mijn kunstverzameling te verrijken, en die ik niet behield of zij moesten onbetwijfelbare blijken van echtheid aanbieden. Beter dan eenige levensbeschrijving, zullen zij ons den begaafden en kundigen man, en zijn vrolijk vernuft leeren waarderen, terwijl de lijst, die ik ten slotte opmaak uit de voornaamste en oudste Catalogen, de vruchtbaarheid zijner vinding bewijst.

Het eerst beschrijf ik die, welke het minst uitvoerig zijn van bewerking, om te eindigen met de schoonste en grootste teekeningen.

I.

De paardenstal eener herberg.

Schets op blaauw papier; zwart krijt en O. I. inkt, met wit gehoogd. Een heer betaalt den kastelein; een ander maakt zich gereed om te paard te stijgen. Regts, drie paarden, waarvan twee aan de ruif. Links komt een knecht met een glas uit de herberg, welke men ziet door de openstaande staldeur. Een landschap en toren in 't verschiet.

Afkomstig uit de Collectie Verstolk van Zoelen.

Hoog 263, breed 256 mm.

II.

Eene allégorisch-décorative voorstelling.

Op blaauw papier; zwart en wit krijt. Planteekening voor een salonschoorsteen tusschen twee beschilderde paneelen. Op den schoorsteenmantel twee busten, waarboven een schoorsteenstuk. Het paneel, links, stelt voor een open raam met draperie, in welks kozijn een jongman, van ter zijde gezien, een boek zit te lezen; een presenteerblad met flesch en glas nevens hem. Daarachter een berceau en tuin. Een dergelijk buitengezigt en open raam, regts, waarvoor twee knapen zeepbellen blazen.

Uit de Collectie VERSTOLK VAN ZOELEN.

304 — 420.

III.

Een Toneel uijdt De Wiskonstenaars of t gevlugten Juffertie.

Cs. TROOST fect.

Leest men, in oud schrift, onder deze schets op blaauw papier met zwart en wit krijt. De zeven personen verschillen weinig van die, welke men ziet op de gravure van Tanjé uit het Prentwerk. Hier echter schenkt de meid een glas wijn in, bij de tafel. De hond en kat ontbreken. Op den achtergrond, een groote, ouderwetsche klok met zon en maan.

Mijn exemplaar van dit blijspel, door Pr. Langendijk, is een derde druk, te Amsterdam, bij David Ruarus, Boekverkooper, 1730, en heeft een aardig titelvignet, van den Schouwburg-bijenkorf, T. F. Walter fect. — Na de „Copijë van de Privilegie" volgt een opdragt in rijm van den schrijver aan „den Heere Everhard Kraeivanger. Te Amsterdam, in den jaare 1715".

En het Blijspel? Twee gelieven — natuurlijk! Een voogd — natuurlijk! die haar wil dwingen met een neef, een der twee Wiskunstenaars, te trouwen. Zij vlugt met haar kamenier, verkleed als mannen, en komt te Loenen toevallig in hetzelfde Logement met haar minnaar en dienstknecht; waar ook hun intrek nemen, haar zoekende voogd met den neef, Dr. Raasbollius, plus, de tweede Wiskunstenaar, Dr. Urinaal. Dit geeft aanleiding tot allerlei dwaze tooneelen, die nu nog, indien het stukje wat gemoderniseerd werd, met daverend gelach zouden begroet worden. Het moment door Troost gekozen, is dat waarop Raasbollius, bij 't avondeten uitroept:

„Wien zoudt gij dat vertellen!
O domme botmuil, dat de wereld zeilen kon?"

Hij neemt de schotel met slaa van de tafel en zet die op den omtrek van zijn cirkel.

't Punt is de waereld. En zie daar, daar staat de zon,
Vlak op den cirkel. Zie, zo moet men 't u doen weeten!

FILIPIJN.

Och! Och! zij denken wis de zon strak op te vreeten!

URINAAL.

Schrijft ook een cirkel en zet den ham in 't middelpunt.

„Geef hier het krijt. Daar staat mijn zon in 't punt van 't rond.

FILIPIJN.

De duivel haal je met je zonnen.

Urinaal zet de boetelje op den omtrek van zijn cirkel.

URINAAL.

„Houd je mond!
Daar staat mijn waereld.

Raasbollius zet een boetelje in 't midelpunt van zijn cirkel.

RAASBOLLIUS.

„Daar de mijne.

FILIPIJN.

Watte dingen!

URINAAL.

Waar stelt gij nu de maan?

RAASBOLLIUS.

Dan moet ik wat verspringen
'k Maak deezen cirkel om mijn waereld; 't middelpunt.

FILIPIJN.

Ik dacht wel dat hij 't op dien schotel had gemunt!

Raasbollius zet een klein schoteltje op den cirkel dien hij rondom de boeteljc heeft gemaakt.

RAASBOLLIUS.

„Daar staat de maan.

Urinaal trekt een cirkel rondom de boeteljc die de waereld verbeeldt en zet er een klein schoteltje op.

URINAAL.

„En daar zou zij mij best behagen.

RAASBOLLIUS.

Nu loopt mijn maan haar koers, om 't punt, in dartig dagen.

URINAAL.

Nu zeilt mijn waereld voort, en neemt den maankring meê.
Beginnende haar loop in die Sodiaks sneê.

FILIPIJN.

Och! zo de loop begon van de andere planeeten,
Hiel ik hier niet één brui te drinken of te vreeten!
Met je permissie spreek ik deez' planeet eens aan."

Hij drinkt uit een van de boeteljes.

enz.

270 — 445.

IV.

Een Reiskoets door Roovers aangevallen.

Teekening met krijt en O. I. inkt. Mogelijk een phantasie op het récit uit een vrij lief Blijspel, door Willem van der Hoeven, „*De vermomde Minnaar*," te Amsterdam, bij de Erfg. van J. Lescailje, en Dirk Rank, op de Beurs-sluis, 1714, met titelprent, M. Elgersma inv^t. et fec^t.

In een koets, met drie paarden bespannen, zit een heer, die het pistool heeft gelost op een vallenden ruiter, wiens paard achteruitslaat. Een ander nevens het open portier, schiet op een vlugtenden roover, die zijn pistool wegwierp. De koetsier zit op de bok, de lakei achter het rijtuig.

Een rotsig landschap met boomen, aan het uiteinde van een bosch.

Beteekend: regts, C. TROOST, 1739.

247 — 383.

De vrolijke, heldere, goedhartige geest van onzen kunstenaar, deed hem, over 't algemeen, minder in tragische scènes, gelijk de bovenstaande, uitmunten, hoewel zij even correct geteekend, als los gegroepeerd zijn. De zonnige toon is beter in overeenstemming met

V.

Een feestje in den Hout.

Teekening met krijt en O. I. inkt. Onder een boom, bij een buitenherberg, hebben drie heeren aan een tafel plaats genomen. De voorste liefkoost een meisje, wier mutsje hij op 't hoofd heeft, terwijl zij, met een aardige crânerie zijn steek opzet. Een anderen wordt de pruik door een jonge schoonheid van de kruin geligt, terwijl de derde heer hem de rook van zijn pijp in 't gezigt blaast. Achter deze groep, links, schenkt een knecht glazen in, op een presenteerblad. Wat verder, onder 't hout, ziet men nog een persoon, met steek en degen. Regts, voor de herberg, de kastelein een aalmoes gevend aan een kreupelen. Op den voorgrond een kan en twee leege flesschen; links een kaart, klaveraas, en daarnaast, C. Troost.

De uitdrukking der koppen, de handeling der figuren is allervermakelijkst — het licht en bruin, breed en harmonieus verdeeld.

300 — 150.

VI.

Kloris en Roosje.

Teekening met krijt en O. I. inkt. De twee gelieven dansende, als op de groote voorstelling van de bruiloft, terwijl regts een herder, zittend op de veldfluit blaast. Geen andere figuren als deze drie. Links een boerenwoning; in 't verschiet, een molen, torens (Amsterdam en 't Y?). Voor, in 't midden op een steen, „Troost." Vaardig, gemakkelijk op 't papier gezet — het vrouwbeeldje zoo bevallig, als Boucher het maar in een gelukkig oogenblik kon teekenen!

287 — 234.

VII.

De Ambassadeur der Laberlotten.

Uitvoerige teekening met krijt en O. I. inkt. Op de keerzijde van het papier staat echter onmiskenbaar door Troost zelven geschreven:

„Vertoning van den Ambassaduer
Van Marroccen in den hout....."

en nog vier regels, die tot mijn spijt zorgvuldig zijn uitgeschraapt, zoodat slechts enkele letters leesbaar bleven. De compositie verschilt aanmerkelijk van die der gravuren. Links de herberg met het uithangbord, een geschilderd Bokje. Boven den ingang vertoont de Ambassadeur, voor een opgeschoven raam, met overhangend tapijt, zijn getulband hoofd aan de verbouwereerde menigte. Uit elk nevenvenster blaast een trompetter. Dieper in 't vertrek ziet men nog twee mannen en een vrouw. Links op den voorgrond, voor het benedenvenster, zit een heer, Troost, aan een tafeltje, waarop een flesch, glas en komfoor, zijn pijp te rooken, en gluurt, glimlachend, onder de punt van zijn steek door, naar den volksoploop. *(Zie de titelplaat dezer Studie).* Regts, geheel op den voorgrond, haast een teekenaar zich, den Ambassadeur te portretteeren, op een groot vel papier; de rug van een vooroverbukkend man, tusschen wiens beenen een haan loopt, dient hem tot teekenplank.

Verders een kwaker, en een aantal andere nieuwsgierigen op den tweeden grond. In de deur der herberg nog een heer, en twee vrouwen.

Links beteekend: C. TROOST, 1739.
Uit de Collectie LEEMBRUGGEN.

300 — 245.

Op de achterzijde van een der reeds beschreven schetsen der Nelri, vond ik met rood krijt een ontwerp dezer teekening, waarschijnlijk de wilde grap nog meer naar waarheid weêrgevend. De ambassadeur laat zich zien voor een raam, zonder afhangend tapijt. Nevens den kwaker, rechts, staat in plaats van den teekenaar, een heer met steek en stok, wien een jongen iets op den rug schrijft. Wat verder ziet men iemand te paard. Bij het benedenvenster dezelfde rookende, observerende Troost.

In den zesden jaargang van *de Navorscher* vindt men deze ruwe klucht beschreven, waar de woelige Campo Weijerman de aanlegger van was, en ook, na het oproertje dat zij verwekte, voor boeten moest. In den aanvang zal men er den naam van „de Ambassadeur van Marokko" — later, verontwaardigd, dien van „Ambassadeur der Laberlotten" (gemeene kerels) aan gegeven hebben.

In 1730 had men een afgezant van den Koning van Marokko, Mulei Abdallah, in ons land gezien; en in 1736 werd een Ambassadeur van H. H. M., met het schip van den kapitein Joost Sels, naar Marokko gezonden — mogelijk bragt dit den dollen Weijerman op den wonderlijken inval, die ons nu nog, dank zij het geestig craijon van den teekenaar, „fait rire malgré nous."

VIII.

Eene zittende vrouw, met een boek in de hand.

Teekening in zwart, rood en wit krijt, op bruingeel papier. Regts gewend, het hoofd naar boven gekeerd, de oogen opslaande, houdt zij de linkerhand uitgestrekt, en in de regter een boek. Denkelijk een studie naar de natuur. Met geringe middelen en in weinig trekken heeft Troost het effect eener

geächeveerde teekening weten te verkrijgen. Zag men dit figuurtje ten toon gesteld onder eenige Watteau's, men zoude het prijzen als een der schoonste ébauches van dien smaakvollen meester.

Mede door mij aangekocht uit de collectie LEEMBRUGGEN.

325—218.

IX.

Een heer in Kamerjapon.

Teekening in waterverw, met dekverw gehoogd. Kaarslicht. Gezeten in een leunstoel, houdt hij zijn linkerhand in de borst, met de regter een pijp. Voor hem op de tafel, een kandelaar, flesch, glas en komfoor. Een hond ligt achter zijn stoel. Fraai van kleur.

Afkomstig uit de verkooping STOCKBROO.

196—150.

X.

De schijndeugd, of de geveinsde droefheid.

Teekening in Troost's eigen manier; krijt, waterverw, dekverw en misschien pastel.

Tooneel uit *de Schijnheilige Vrouw.* Blijspel van Thomas Asselijn, Amsterdam 1691. Eenigzins verschillend van de plaat. De vrouw staat op de drietreden hooge stoep van het huis, dat men in de schuinschte ziet. Achter een boom, op den tweeden grond, verschuilt zich de wachtende minnaar. In 't verschiet een sluis en stadsgracht.

Beteekend: regts, onder, tegen de stoep, TROOST, 1734.

260 — 243.

Later zal de lezer verscheiden dezer teekeningen terugvinden, bij de vermelding der Catalogen, en daaronder ook de volgende zes stuks, uit de „Boeren Rechtbank".

XI.

't Beslikte Zwaantje.

Studieblad, met krijt en waterverw, uitmuntend geteekend. Zij staat, regts gewend, de handen over elkaar geslagen boven haar voorschoot.

Het exemplaar van dit blijspel, in mijn bezit, heeft na den titel etc., te Amsterdam bij de Erf. van J. Lescailje en Dirk Rank, op de Beurssluis, 1715 — een opdragt van den Schrijver A. Alewijn, aan de E. E. Heeren, Mr. Pieter Nuyts, Abraham Engelgraaff, Hendrik Hop, Jacob van der Waeijen, Gerard Rogge en Leonard Van Hoesen, Regenten van 't Weeshuis. En de E. E. Heeren, Jeremias van der Meer, Pieter van Wickevoort, Jesse van Bunschoten en Johannes Baalde, Regenten van 't Oude Mannenhuis. Mitsgaders den Heer Joan Pluimer.

In de opdragt zegt hij verders: „in Asia zijnde heb ik onderwijlen in slaepeloose uuren, bij nacht, mijn poëtische drift niet kunnen wederhouden, ómme dit Blijspel zaamen te stellen, enz., zo tot vermaak der aanschouwers, als wel tot nut en voordeel van d' Ouden Stok en ouderloose Weezen," en onderschrijft het: „Uw E. E. Dienstbereiden Dienaar, Abraham Alewijn, Batavia, primo Februarij, 1714".

De intrigue komt daarop neer, dat een boerenjongen, Fobert, door een vonnis der Puiterveensche regtbank, gecondemneerd wordt om Zwaantje te trouwen, die te veel gestoeid heeft met den zoon van den Heer van 't dorp.

't Moment, hier door Troost geschilderd, zal wezen dat,

waarop zij voor Schout en Schepenen staat, en Jacobus, de Advocaat des Jonkers, de schuld werpt op Fobert, en uitroept:

„Quid dicam? ibi defloravit
Puellam, et sic impregnavit
Cum violenta manu" . . . .

en eischt dat hij gecondemneerd wordt,

. . . . „cum expensis,
Etsi procedant in immensis!"

Dit beeldje, onderschreven, links, C. TROOST, 1741.

317 — 170.

heeft tot pendant:

XII.

Fobert.

Uitmuntend geteekend, mede in krijt en waterverw. Een lang-opgeschoten lummel, zijn hoed in de regterhand, en met de linkerhand de tranen uit zijn oogen vrijvend, bij de woorden van zijn advocaat:

„Wat weet Fobert van onteeren?
Een man, als Karsten, had hij maar
Meer geest, zo was hij aanstonds klaar.
Een man in dees schabreuse tijen,
Die als een klein kind, is te lijjen.
Behalven, dat hij kwalijk word,
Wanneer hij ruikt een vrijsters schort,
Dit 's 't eenigste van zijn misdrijven,
Die men voor fout hem aan kan vrijven."

concluderend tot ontzegging" van den eisch, buiten wederlegging; met al de kosten aan de zij, van zijn weerpartij!"

Links, beteekend, C. TROOST, 1741.

303 — 169.

XIII.

Studie van twee Schepens uit de Boeren-Rechtbank.

Op dezelfde wijze als de vorige in kleur gebragt. Beide borstbeelden, van voren, nevens elkaar, op één blad; aardige koppen, de linker scheelziende, de regter met een kiespijndoek om 't hoofd.

In den linkerhoek gemerkt: C. TROOST, 1741.

150 — 197.

XIV.

Studie der Vroedvrouw, en van den vader van Fobert.

Pendant der vorige teekening. In de trekken van Jannetje Cabas, is het karakter dezer ongemakkelijke matrone perfect uitgedrukt, die op 't eind van het stuk een der advocaten „bij de kop vat. De hoed raakt af, de bef aan stukken, en haar neusdoek van den hals."

In den linkerhoek beteekend: C. TROOST.

112 — 188.

XV.

Studiehoofd van een der Advocaten.

Teekening met rood en zwart krijt, en waterverw. Regts gewend, driekante hoed op, met allongepruik, bef en toga. Krachtig geschetst en juist van uitdrukking — vooral de mond is die van den „fleemenden Carel".

145 — 130.

XVI.

Studiehoofd van den anderen Advocaat.

Pendant van 't voorgaande en even zoo bewerkt. Links, met toga, bef, een zwart kapje achter op den kruin. Cholérisch gestel, levendige, doordringende blik, trek van minachting en vastberadenheid om neus en mond. Onverbeterlijk van teekening.

Beneden, links, C. TROOST.

141 — 106.

XVII.

Verliefde Brechje.

Teekening in Troostmanier — waterverw, krijt, dekverw, pastel enz., een der liefste uit de verzameling. Compositie van zes figuren. Hetzelfde tooneel, maar zeer verschillend van de prent, en andersom. Ook meer karakteristiek; éléganter, aardiger gedacht. Vooral het hoofdfiguurtje is zoo gelukkig van houding en sentiment, dat ik wil trachten er u in nevensgaande schets eenig idée van te geven. Geheel in het zwart gekleed, draagt zij op haar gepoederde krullen, een dottig steekje met zwarten veder.

Het stukje zelf? — een goed blijspel, met weinig actie. Brechjes vader kleedt zijn dochter boven haar stand; zij komt hierdoor in gezelschap van een jong heer, Robertus, op wien zij smoorlijk verlieft; — en hij, op haar. De ouders zijn tegen een huwelijk, doch laten zich eindelijk overreden door een kwaker, hun buurman, dien een zekere kwaadsprekende Trijn Jans met het volgend compliment begroet:

„Jou kort wambuisje, lange ooren, kort hair en ronde hoed,
Bedekt allemaal de loosheid die je heimelijk bij jou voed."

maar toch, *au fond*, een brave vent. Hij antwoordt haar dan ook:

„ „Hoor vrouwmensch, ik ben eindelijk zo ver in de waereld gekomen,
Dat ik alle klappernij van kwaade menschen niet meer kom te schroomen;
En dat ik mijn buurman voorspreek, dat is mijn pligt en ook mijn wil" ".

In deze klucht lees ik zelfs een passage, welke aan Molière doet denken; namelijk die waarin de vader Brechje meent af te schrikken met een vers van Hooft; aldus eindigend:

„Vrijaadje neen. Vrijaadje ja,
Vrijaadje zonder meenen;
Van honderd Harders (is 't niet schaâ?),
Vind me' er getrouw niet eenen — en zoo voort.

Maar, ei! let eens op de woorden van: *Vrijaadje zonder meenen*,
En dan: *Van honderd Harders (is 't niet schaâ?) Vind me' er getrouw niet eenen!*

BRECHJE.

Ik wil 'et hiel wel gelooven, terwijl dat 'et die Heer het gemeld!
Maar laat Heer Robbertus buiten 'et geval van die honderd zijn gesteld.
Ei! Vader, hij zal wel in zijn trouw volharden.

REINDERT LUIKESZ.

O, jou loozen!
Weet jij 't zo te draaijen? ben jij van dat hair, zo scheer jou de boozen,
— Wel drommel! zedert die krolbui is zij gegroeid in verstand;
Ik zweet van angst. Och! ik raak hier niet af zonder opspraak en schand.
Ja maar zij is stout op mijn goedheid, ik moet mij anders laaten hooren, —
Hoor Brechje, je weet dat ik je lief heb, wijl je bent mijn eenigste gebooren;
Maar, seldrement! misbruik jou Vaârtjes goedheid niet, want,
Zo je me kwaad maakt, het zelder vinnig waaijen op je land.
Jij zel je na mijn believen voegen, of je meugt vreezen;
Nooit zel die gestrikte zwierhaan, mijn schoonzoon, noch jou man weezen,
Al zou ik jou, door je malle liefde, zien vergaan als zneeu op 't veld!

BRECHJE.

Vader, ik wou wel iets zeggen, maar ik bid word niet kwaad of ontsteld.

Mijn exemplaar is in één band vereenigd met, „*de bekeerde Alchimist*", te Amsterdam, gedrukt voor het kunstgenootschap, (*Nil volentibus arduum*), en te bekomen bij de Erven van J. Lescailje, 1714, — met vignet G. Lairesse F, en titelprent; — en „*de Huwelijken Staat*", te Amsterdam, bij Adriaan Bastiaansz, Boekverkooper op den Vijgendam, op de hoek van de Beurspoort, 1724: met zinnebeeldig titelvignet *Latet quoque Utilitas*: — „*de vermakelijke Tweegevechten*", kluchtspel, door H. van Elvervelt, te Amsterdam, bij Izaak Duim, op den Cingel, tusschen de Warmoesgracht en de Drie-Koningstraat, 1767; met de Bijenkorf als titelvignet: — „*Arlekijn Hulla*," kluchtspel, gevolgt naar het Fransche van den Heere d'Allainval, te Amsterdam bij Isaac Duim, Boekdrukker en Boekverkooper, bezuiden het Stadhuis, 1747; met de Beijenkorf als vignet, A. Van Buijsen fecit 1747; en eindelijk „*de Bruiloft van Kloris en Roosje*", waarover later.

330 — 291.

XVIII.

Vrijaadje van Reinier Adriaansz. bij Saartjen Jansz.

We zijn nu genaderd tot een der populairste scheppingen van onzen Troost, die ook het meest door hemzelven gevarieerd, en door anderen gecopieerd is. Kaarslicht, uitvoerig bewerkt à la Gouâche, zwart met wit gehoogd op blaauw papier. Zij staat op de stoep, links, eenigszins voorovergebogen, den kandelaar in haar linkerhand, de regter daarvoor uitgestrekt, scherp verlicht, en ziet op naar Reinier Adriaansz., die met zijn glad gezicht, en hoogen kwakershoed, stijf als een paal, haar aanstaart. Ik weet slechts een benaming voor deze teekening, *volmaakt*. Het meisjeskopje kon niet koketter, en tevens bevalliger wezen; hij als zuchtend

vrijer en drooge femelaar, niet sprekender getroffen worden. Het oogenblik is voorgesteld, waarop hij tot de ondeugd zegt,

„Kent ge me niet, Saartje Jansz.? wel bezie mij ien reis te degen.
Ik ben Reinier Adriaensen, neef van Lijsbet Fransen an de Haarlemmer
sluis."

Dit blijspel van Thomas Asselijn," Jan Claeszoon of de gewaande dienstmaagd, Amsterdam 1683 en 1709," verdient in zijn geheel gelezen te worden, of anders in de *Ysselkout* van Dr. J. van Vloten, die het op onderhoudende wijze bespreekt, en grootelijks mededeelt.

Deze voorstelling met de volgende, werden in 1791 (zie beneden), de twee, door den Heer J. Gildemeester met vijfhonderd en dertig Gulden betaald. Het zijn dan ook volkomen oorspronkelijke werken, noch in behandeling, noch in kleur of uitdrukking, bij de penseelgewrochten van eenigen anderen kunstenaar te vergelijken. Zij dragen geheel en onmiskenbaar „le cachet du maître."

Beteekend: links, onder C. TROOST.

362 — 282.

XIX.

Huwelijks-voorstelling aan de ouders van Saartje Jansz.

Teekening in Troostmanier, rood en zwart krijt, sapverw enz. Gelijk aan de plaat, doch andersom. Helder, zonnig en krachtig als het heerlijk schilderijtje van hetzelfde sujet door Troost, dat Jhr. P. H. Six, bij zoovele andere voortreffelijke kunstzaken en historische merkwaardigheden, het geluk heeft van te bezitten, en dat men op de tentoonstelling van oude meesters te Amsterdam heeft kunnen bewonderen.

In den linkerhoek beteekend: C. TROOST.

300 — 250.

XX.

Schildwacht op een binnenplaats. *)

Teekening in kleur, uitvoerig en talentvol behandeld, evenals de voorgaande en volgende, en wederom geheel eigenaardig van vinding. Links, op den voorgrond, komt de grenadier, in zijn nette, witte, met rood afgezette uniform, den rooden chako op, naar ons toestappen. *Un gaillard!* Donkere, brutale oogen en een zwarte krulknevel. Op zijn regter schouder rust de degen dier tijden, geschikt om mee te houwen en te steken; een trouw en hoogst doelmatig wapen. Hij bewaakt de geweren, welke in rijen liggen, voor twee trommels, waarop een piek en vaandel.

Als kind heb ik, van een oud marinier exerceren leerende, dit tempo van het afleggen des geweers nog gemaakt — men bragt de regter voet zoover vooruit, tot de hand den grond raakte en liet dan het geweer, dat men bij de voet had staan, liggen.

Achter onzen krijgsman, links, een Corps-de-Garde, waarvoor een zittende, lezende officier en een staande. Regts een statig gebouw; de poort van het binnenplein in 't midden der teekening; daarbuiten, in 't verschiet, een stad. Voor de hooge stoep van het huis een dienstmaagd in druk gesprek met de melkmeid, welke de twee handen op haar buikje houdt. — O, Grenadier!

In den hoek, links, C. TROOST, 1747.

365 — 260.

---

*) In Jaargang 1861 van *de Navorscher*, p. 370, worden 5 teekeningen door Troost in kleuren beschreven, lieden voorstellende die in den wapenhandel worden geoefend: behoorende bij een gedicht:

»Op de Afbeeldinge van de Wapenkunst-Oefeningen.'

XXI.

Beoordeeling van Schilderwerk in een Kunstzaal.

Troostmanier; zeer harmonieus van toon; groote compositie, waaruit men al de degelijkheid van des meesters kunstenaarsontwikkeling leert kennen. Een twaalftal figuren en veel bijwerk. Thans zou men deze voorstelling *het Idealismus en Realismus* noemen. Links, zit een schilder voor zijn paneel, die zich inspireert door de aanschouwing van het eeuwige schoone der Klassieke Kunst. Een beeld der Vénus van Médicis staat voor hem; de nijd loert achter zijn ezel; de faam vliegt heen om zijn roem te verkondigen. Slechts een grijsaard bezigtigt zijn werk.

Regts, ziet men een schilder van apen en uilen, omringd door bewonderaars, korpulente heeren en *petits-maîtres*. Zijn bediende in livrei strijkt de betaalde goudstukken op; een ander, geheel vooraan, blaast op een hoorn.

In 't rond, een zuilenrij met beelden, de kunsten en wetenschappen voorstellend; in het midden een poort met gordijn; daarachter het open veld.

Op het tafelkleed, regts, C. TROOST, 1746.

Later treffen wij deze fraaije teekening weder aan, bij het bespreken van de nalatenschap der Heeren BRAAMCAMP en LEEMBRUGGEN.

249 — 356.

XXII.

Een Corps-de-Garde.

Uitnemend schoone teekening, krachtiger dan menig schilderij; de kostbaarste mijner Troosten.

Groepering van negen personen. Aan een tafel, waarboven een lantaarn hangt, is een officier gezeten, in witte, met goud afgezette uniform, waarover een oranje sjerp, en leest iets voor bij het licht eener kaars. Drie anderen staan er naar te luisteren. Op den voorgrond, regts, zit schrijlings op een stoel, bij den open schoorsteen, een rookend officier; een tweede steekt aan een kool, bij 't vuur, zijn pijp op. Wat dieper in 't vertrek ontkurkt een bediende, bij een aangestoken kaars, een flesch. Achter het kamerschot, links, staat een jong vaandrig met een vrouw, die een mandje aan den arm heeft, te praten, terwijl hij een open brief in de hand houdt.

Regts op den schoorsteenmantel, C. TROOST.

Dit klein Chef d'oeuvre was vroeger in de Verzamelingen J. GOLL en VERSTOLK VAN ZOELEN.

247 — 330.

XXIII.

Teekening met de pen.

Les Hollandais de la décadence, kon men ze, als pendant van het meesterstuk van Couture, noemen. Even als op die schilderij ziet men hier een *partie mêlée*, in een ruime zaal, met een lange tafel in het midden. We herkennen een paar figuren uit het voorlaatste Nelri-pastel, den heer op de stoel en den rooker die zijn pijp aan het wijnglas wil opsteken; ook de dame met steek en den liefhebber met muts op, uit het hiervoor beschreven *Vrolijk Gezelschap*. Overigens, heeren en dames in allerhande vreemde actiën; een paar, geheel op den voorgrond, stoeijend, en daarbij een hond die schotels en borden aflikt. Een dikke vrouw, komt met een flesch in

haar hand, links de deur in. Regts, achter een kamerschot een ledekant, waarop een paar laarzen en schoenen — hoogst komiek is het effect dat twee goede musikanten daarbij maken, met alle ernst, de een op de viool, de ander op een harmonica spelend.

387 — 565.

XXIV.

De dood van Dido.

Teekening in krijt en O. I. inkt, veel grooter dan de gravure, en andersom, doch overigens, op eenige details na, aan deze gelijk, behalve dat ze losser en beter is uitgevoerd.

Moeten wij in deze satyre, overvloeijend van schalkschen humor, een parodie zien op het treurspel van Pels? — of gaf mogelijk het in de steek laten eener bekende Amsterdamsche schoone, door eenen modernen Æneas, aanleiding tot deze schitterende ondeugendheid? Dat boven het portret, aan den houtstapel gehangen, op de plaat geschreven staat: *Beminde aanhouer*, en op mijn teekening deze woorden ontbreken, doch daarentegen onder op het portret zelf den naam van den schilder Wigmana gelezen wordt — dat boven de deur een engelenbeeldje, als gedeelte van een Kroonornement, is weggelaten op de gravure, zoowel als de aangeplakte annonce tegen de stoep — en de geheele plaatselijke gesteldheid op Amsterdam duidt — geeft wel eenige waarschijnlijkheid aan eene personele bedoeling. Ik denk echter, dat bij het zien opvoeren der Tragédie, de inkleeding, zoo vaak in strijd met het klassiek, onzen fijngevoelenden kunstenaar gehinderd zal hebben, en dat wij hieraan deze charge, wat geest en vinding

betreft, zonder wederga in de nederlandsche kunst, te danken hebben.

Reeds na de lijst der *Vertooners*, waaronder eene *Melinde, Tirische Graavin, Annaas eerste Staatjuffer*, vinden wij den volgenden naïven wenk betreffende de *Zwijgende*. „Zo veel Reijen van Troijanen, Kartagers, Hofknaapen, Staatjuffers, Raadsheeren, en Priesteressen, als degene die het vertoonen willen, gevoeglyk konnen bijbrengen." Dan ziet men bij het opgaan van 't gordijn „Kupido, met Kroon en Septer versierd, daalende op een hemelkloot. Rei van Minnegoodjens in de kloot." Wat verder, bij 't verdwijnen van Amor vraagt Askaan:

„Wie was dat, vader?

ÆNEAS.

't Was uw oom, die uit den hoogen
Ons kwam bezoeken.

ASKAAN.

Oom Kupido?

ÆNEAS.

Ja.

ASKAAN.

Waarom
Of hij hier niet wat bleef, maar straks na boven klom?"

De lezer bedenke, dat Æneas zoon was van Venus.

Het tooneel, 't welk de luim van Troost geprikkeld heeft, is dat, waar Dido, na haar zuster Anna gebeden te hebben een houtstapel te doen oprigten, vervolgt:

„Ik zal daarop den degen
En lijfrok leggen; des ontaardens schilderij,
Die mij zoozeer behaagde; en 't huwlijksbed, dat mij
Zo dier staat. Alles moet een heilig vuur verteeren;
Ik hem vergeeten, of hij schaamrood wederkeeren."

en dan in een volgend tooneel onverwachts uitroept:

„Wat toeve ik, dat het niet
Mijn leven koste? *(Zij steekt zich dood.)* Zo, zo stuit men zijn verdriet!
Nog eens! Dus lust het mij te daalen na de spoken
En schimmen; want ik moet toch sterven ongewroken."

Daarop, gejammer van Anna en de jufferen — tot een priester, waarschuwend, zich doet hooren,

„Een godheid komt ons nad'ren,
Een diep ontzag doorkruipt mijn leden, en mijn aad'ren.
Men kniele eerbiedig; 't is des hemels Aardsgodin!"

en „Juno daald op wolken, waarin zij Dido ten hemel voerd."

Er komen echter in het stuk van Pels passages voor, die het begrijpelijk maken, hoe Constanter en Katharina Questiers dit treurspel, bij zijn verschijnen, met lofdichten konden begroeten.

De druk, in mijn bezit, is de laatste, en van 't jaar 1701, „bij de Erfg. van J. Lescailje, op de Middeldam, op de hoek van de Vischmarkt, te Amsterdam."

Deze teekening, vroeger van den Heer VERSTOLK VAN ZOELEN, is boven aan de stoep, regts, gemerkt: *C. Troost invenit et fecit.*

62 — 47 cm.

XXV.

Vreugdebedrijven te Amsterdam bij gelegenheid van de verheffing van Willem Karel Hendrik Friso, (Willem IV) tot Stadhouder, Kapitein-Generaal en Admiraal. A°. 1747.

Voorstelling in Sapverw. Honderde, uitvoerig geteekende figuren. Vuurpijlen en lichtballen schitteren in de donkere lucht. De huizen van den Dam, links en regts, en de kerk, zijn rood gekleurd door den gloed der pektonnen, die branden voor het paleis, uit welks toren en ramen de oranjevlag waait — die men ook ziet wapperen van een wagen, waarin gemaskerden, met een romein, op den hoorn blazend, als voorrijder: de paarden zijn met oranje bestrikt; een ieder draagt lint van die kleur; een dik heer, op wiens steek het ontbreekt, krijgt een pak slaag. Overal gooit men met zwermers en voetzoekers; de rok van een vrouw brandt; een paar meisjes vallen over elkaar van schrik; een stevige dame maakt zich boos. Officieren hebben strikken aan degen en steek. Geheel op den voorgrond, links, wandelen een heer en dame — hij gelijkt op Troost zelven — met huisjapon aan, in welks ceintuur hij echter uit voorzorg een korten degen gestoken heeft; om zijn hals een oranje-lint, zoowel als op zijn kamermuts. Hier en daar kerels met flambouwen; sommigen dansen om de pektonnen; anderen staan, een oranje-appel en vlag in de handen, op de schouders van kameraden. In één woord — geheel het Amsterdam van dien avond, herlevend.

Beteekend, links: Cornelis Troost fecit.

48 — 60 cm.

Om een geleidelijken overgang tot de gegraveerde por-

tretten in deze verzameling te maken, plaats ik eerst hier de volgende twee nog door Troost geteekende afbeeldsels:

XXVI.

Een Meisjeskopje.

Aux trois crayons, op blaauw papier. Weergaloos los, gemakkelijk, geniaal geteekend. Van nabij gezien — als op 't papier geblazen; op eenigen afstand — een geacheveerd portret. Zij heeft een klein mutsje op, en daaronder het haar glad weggestreken, zoodat het aardig, schalksch kopje, geheel van voren gezien, kantig uitkomt boven den zwaar geplooiden kraag, tegen een donkeren achtergrond. De type van al zijn Saartjens en Brechjes — en zeker een zijner dochters. Wel mag men zeggen, dat de kunst lang, het leven kort is. Want dezelfde, heldere, eerlijke oogen, en het vriendelijk lachje, waarmede zij haar vader aanzag, toen hij haar portretteerde, geven mij nu nog dagelijks, schier anderhalve eeuw later, een genoeglijken, verfrisschenden, opvrolijkenden indruk — en eenmaal, wanneer de hand, die deze woorden schrijft, reeds lang tot stof vergaan is — zal de gelukkige eigenaar, van 't geen ik thans nog het mijne noem, glimlagchend den goedigen blik bewonderen, waarmede het lieve meisje hem aanstaart.

340 — 280 m.m.

XXVII.

Een Meisje, zittende te teekenen.

Op blaauw papier met Sapverw, en zwart en wit krijt. Ook stellig een dochter van Troost. Een slim gezichtje, met

zeer levendige oogen, doch niet zoo innemend bevallig als het vorige. In de regter hand de teekenpen houdend, ondersteunt de linker haar hoofd. Zij ziet u aan, voor een ronde tafel zittend, waarop een portefeuille en teekenpapier. Nog meer naar voren, links, staat een stoel, tegen welks rug een paneel in lijst geplaatst is, dat zij schijnt te copiëren. Daarboven hangt een lamp met een scherm aan de zijde van den beschouwer, doch een scherp licht werpend op de teekenares.

315 — 272.

De Serie mijner door en naar Troost gegraveerde werken willen wij openen, met de afbeeldsels, onzen schilder zelven voorstellende, en wel met het zeldzaam

Portret door Arnoud Rentinck of Renting, in zwartekunstmanier, gegraveerd naar C. Troost, se ipse.

Ter halver lijve, van voren, links, zijn regter hand in de borst, omgeven van een ovaal als lijst, waarover, regts, eene draperie. Daarvoor een palet met penseelen, op een vel papier.

In den Catalogus van Ploos van Amstel komen twee portretten van onzen kunstenaar door Renting voor. Nergens en nimmer echter vond ik een afbeeldsel van Troost vermeld, door hem zelven, in mezzo tinto, gegraveerd; waarom ik het er voor houd, dat zoowel het „Bildnis eines Malers, nach C. Troost" bij Nagler, als het „zijn eigen portret" bij den Heer Kramm, moeten wezen een der twee portretten van Troost door Renting.

Onder mijn proefdruk leest men in schrift van dien tijd „Cornelis Troost, kunstschilder" en in de hoeken, links C. T. p., regts A. R. f.

238 — 176.

Portret, gegraveerd door J. Houbraken.

C. TROOST, se ipse pinx^t^.

Het bekende, zoo smaakvol gedacht, vrolijk verlicht, en los en rijk gearrangeerd afbeeldsel, op den schilderezel ten toon gesteld.

3. r. h. o. — te Amst. bij P. FOUQUET jun^r^.

Onder dit portret wordt als zijn sterfdag aangewezen, 8 Maart: en ook eenige schrijvers geven dien datum op — doch Van Gool den 7^en^., waaraan wij ons willen houden.

Bij deze gravure bezit ik de proefdruk voor alle letter.

f^o^.

Professor Hermanus Boerhaave.

Ter halver lijve, van voren, het hoofd een weinig naar de linkerzijde gekeerd; in toga, met bef. Er zijn vier exemplaren; een met de etsnaald, regts, beteekend: C. TROOST fecit, benevens overdruk; en een voor den naam, ook met overdruk.

Ik had het geluk deze éénigste etsjes van Troost te bemagtigen — doch niet zonder strijd tegen meerdere kunstkenneren — op de auctie van professor J. van der Hoeven, te Leiden, in 1869.

Bij deze afbeeldsels is gevoegd het volgende attest, in oud schrift:

„Deze en de volgende Drukjes zijn de eenigste, die exteeren. 't Plaatje is op verzoek van Mevrouw de Gravinne Tours, de eenige Dogter van Boerhave, aan stukken gesneden, en de afdrukjes verbrand,

dus deze Extra Raar zijn.

N.B. Deze Anecdote heeft de weduwe van Jabes Heinck (*) aan mij zelve gesuppediteerd, hebbende zulks uit den mond van haar overledene man vernomen."

110 — 82.

Hierbij een Leidsche Doctor-Bulle op perkament, van het jaar 1736, met de handteekening van Boerhaave als promotor, en die der professoren: Fabritius, Oosterdijk Schacht, Albinus, Van Roijen en Gaubius.

Pietro Locatelli da Bergamo.

Borstbeeld; van voren, links, in een ovaal als lijst, waarover regts, een draperie. Daarvoor een beschreven muzijkblad, een pen en eenige boeken; op den rug van het bovenste „l'Arte del Violino". — Hieronder in twee regels, de naam van den Musicus — geheel beneden den regterhoek dezer uitmuntende zwartekunstplaat, in kleine drukletters, C. TROOST.

408 — 329.

Mr. Pieter Vlaming. (§)

Zwartekunst. Borstbeeld, links, het hoofd eenigzins regts

(*) Jabes Heinck of Heenck, woonde te Leiden op de Breestraat, tegenover de Korenbrugsteeg, was Kunstschilder en Kunstkooper, en overleed aldaar in Nov. 1782.

(§) Mr. Pieter Vlaming, gehuwd met Wijnanda Calkoen, was overgrootvader van den dichter Staring van den Wildenborgh. Het wapen van Vlaming, de Rijksappel, komt voor op de Haarlemsche noodmunt van 1573. Zijn beide zoons zijn ongehuwd gestorven. Hij zelf overleed op zijn Hofstede Hoogerwoerd bij Haarlem.

gewend. In een rond, met vier hoeken. Dit tweeregelig vers van J. v. d. Streng er onder:

„Zet Vlaming de Amstel-maagd een schoone kroon op 't hoofd,
De Dichtkunst heeft hem weer de onsterflijkheid beloofd.

Regts, onder de plaat, C. TROOST, Fecit 1734.

152 — 149.

Johanna Troost.

Zwartekunst. Van voren gezien: een mutsje, met een veder versierd, op haar krulkopje. Zij zit aan een tafel, een vel papier voor haar, met de teekenpen in haar linkerhand. Regts, op de hoogte der oogen, een lamp.

Deze afbeelding wordt overal verkeerdelijk als die van Sara Troost beschreven. Het is bewezen dat Sara Troost op twee en zeventig jarigen ouderdom overleed in 1803. Dit brengt haar geboortejaar, gelijk Immerzeel het dan juist aangeeft, op 1731. Deze gravure is gemerkt, regts, C. TROOST, fecit 1734. Wij moeten hier dus aan een ouder dochter van onzen schilder denken, en waarschijnlijk aan Johanna, wier naam ik ook op mijn exemplaar geschreven vond. En deze Johanna was dan vermoedelijk het meisje, waarvan de Heer d'Escury schrijft: „Eene zijner dochters leidde hij op voor de kunst, doch zij stierf, voordat zij tot hare kracht gekomen was"; en hetgeen hij hierna laat volgen van haar werken in de verzameling des Heeren PLOOS VAN AMSTEL aanwezig, dient als op Sara betrekkelijk, beschouwd te worden.

Hoofd van een man met zwaren baard.

(Israëlitische type.)

Geheel *en profil*, links, het gelaat in de schaduw, de hals helder verlicht, het oor spits van boven toeloopend; in een kleed met lagen, opstaanden kraag.

Dit fraai, zwartekunstprentje is stellig het *Tête de Juif*, met welke benaming dan verkeerdelijk een ander, door mij twee nommers verder besproken, aangewezen wordt.

Met volmaakt dezelfde, duidelijke, kleine letter, als die der overige zwartekunstplaten, is ook deze beteekend, regts, „C. Troost fecit ad vivum, 1734."

Door mij aangekocht in Auctie DE VIS BLOKHUIJZEN, 1871.

120 — 85.

Lezende heilige Joseph of Hiëronymus.

Geheel *en profil*, regts gewend, een boek met de beide handen houdend; een straal, die van de linker bovenzijde komt, verlicht het voorhoofd des grijsaards en den voorkant van het boek.

Dit zwartekunstblad is op dezelfde wijze behandeld als het vorige, doch niet beteekend; mede afkomstig uit de nalatenschap des Heeren DE VIS BLOKHUIJZEN.

94 — 98.

Het hoofd van een man met baard, en achter-overhangende muts.

Nagenoeg *en profil*, regts; een kleed dragend met kraag van bont. In een achthoek, binnen een vierkante marge. Ik

kocht dit geestig, in mezzo tinto bewerkt kopje op een Auctie te 's Gravenhage.

De Heer A. G. de Visser schreef mij daarover:

„Het is de tweede maal dat het zeer zeldzame zwartekunstprentje van Troost, *Tête de Juif* mij door de handen gaat, en beide keeren was het afgesneden en op een klein stuk papier opgezet." — Ik zag nimmer het door Nagler vermelde: „Brustbield eines bärtigen Mannes, rechts nach oben blickend. C. TROOST ad vivum, 1734." Mijn prentje is tot op de marge afgesneden; mogelijk was het gemerkt gelijk Nagler het opgeeft.

63 — 52.

Saartje Jansz. en Reinier Adriaansz.

Met de kaars in de hand, wijst zij hem de deur. In twee kolommen er onder het zesregelig vers van Pr. Langendijk:

„Zo, dart'le Saartje Jansz. enz."

Links beteekend, „Cs. TROOST fecit."

328 — 250.

Deze is de laatste zwartekunstprent door Troost zelven gegraveerd, mij bekend.

Nagler vermeldt nog: Ein holländischer Herr sitzend vor dem Wirthshause mit der Pfeife in der Hand, sehr seltene Radirung, von R. Weigel auf 2 Thls. gewerthed, gr. 8°." doch deze zag ik nimmer, en nimmer vond ik ze vermeld. Zoude het ook de volgende kopergravure kunnen wezen?

Een Heer, naar 't schijnt een Militair, van voren gezien, zittend met een pijp in de hand, aan een tafel waarop een flesch en glas.

Op de achterzijde van mijn prentje staat met de pen geschreven: „Na een teekening van Cornelis Troost, in 't koper gebragt door Cornelis van Noorde, 1765." Zeer geestig en bedrieglijk in krijtmanier uitgevoerd. Ik ben te eerder geneigd, hier aan eene vergissing bij Nagler te denken, omdat hij dit blad niet opnoemt onder de werken van Van Noorde, en ook omdat het mij wel eens als werk van Troost zelven te koop werd aangeboden.

184 — 141.

Van de prenten en portretten naar Troost, zal ik die, welke minder voorkomen en de varianten uitvoeriger dan de overige behandelen; in de eerste plaats uw aandacht vestigen op een derde, en wederom geheel van de vorige afwijkende zamenspraak van

Saartje Jansz. en Reinier Adriaansz.

in mezzo-tinto door Abraham Delfos gegraveerd.

Op de plaat, van Troost zelven, stond zij links; hier ziet men haar regts, doch de beide figuren slechts ter halver lijve.

Zij houdt haar linkerhand als scherm voor het kaarslicht, terwijl zij hem glimlagchend gadeslaat. Op haar kort, krullend haar draagt zij een klein steekje met veder, om haar hals een bontje. Zij is geleund over de half openstaande onderdeur.

Links, C. Troost Pinx.; regts A. Delfos fec."

In oud schrift staat onder mijn plaat op het opzetpapier: „Eenigste prent in zwarte konst gebragt, om te beproeven, door A. Delfos. De kopere plaat is bedorven en te niet."

217 — 162.

Hopman Ulrich.

Zwartekunstprent door den even talentvollen, als edelen en kundigen schoonzoon van Troost, Cornelis Ploos van Amstel, in mezzo-tinto bewerkt, en eenigermate verschillend van de door Houbraken gegraveerde. De helm van Joris is anders; geen glas en flesch op den voorgrond; de vrouw wenkt met haar linkerhand; geen vierde figuur in 't verschiet. Een achtregelig hollandsch vers door J. P. v. A., in twee kolommen er onder, en „'t origineel van dezelfde grootte in de Collectie van Cornelis Ploos van Amstel. — Links, beteekend Cornelis Troost pinx. — regts, Cornelis Ploos van Amstel fec. 1759." Troost schijnt het oogenblik gekozen te hebben, waarop de knecht van Ulrich, den minnaar van diens vrouw, Godefroij, binnen laat, in plaats van hem te verjagen of zijn heer te waarschuwen. Het corruptiemiddel van alle tijden werkt ook hier:

„Maar je zelt me immer 't uwent in helpen, en ik zel doen dat gezeid is.
Joris. Zou ik durven?
Godefroi. Je zelt me bedanken.
Joris. Maar zoo 't u belieft eerst geld bij de vis.
Want veel beloven en niet te geven,
Dat doet de gekken in vreugde leven.
Godefroi. Ik hoor wel wat er van is, daar 's weinig geloof in Israël.
Joris. Ik ben voor geen een gat te vangen, hij moet al vroeg opstaan die mij bedriegen zel;

Ik ben van die luij, die geen Santen gelooven of zij doen eerst mirakel.
Maar het zel best zijn, dat ik mijn dingen doe, eer ik hier mijn tijd verkakel.
GODEFROIJ. Sta wat, laat ik je beurs eerst van een goeije gelag-wisser verzien.
Ik kan alle dag geen hondsfot zijn.
JORIS. 'k Zal maken zei de beul, dat ik 'et aan je verdien.
GODEFROIJ. Ik zal zien wat je doen zelt.
JORIS. Laat mij de wagt bevolen.
Ik zal je dat wel stellen, zei de smit, en hij had ijzer noch kolen.
GODEFROIJ. Welaan, ik zal met gelegentheit zien, of je een man bent van je woord.
JORIS. Maar jonker, dat j'er 't effen geld afmaakte, 'k heb in lang van je schâ niet gehoord.
GODEFROIJ. Ik kan tegen jou zoo naauw niet sien.
JORIS. Wilje mijn salaris zoo ruiterlijk betalen?
Zoo zulje 't onsent binnen komen enz."

Deze valsche dienaar is de vermakelijkste persoon uit het Tooneelspel, en de schat van pittige en puntige spreekwoorden, die hij even als Sancho Pança (Don Quichot wordt aangehaald in dit stuk) ten beste geeft, zet er voor een taalkundige waarde aan bij.

De volgende regelen zou men wanen door eenigen Juvenalis uit onze dagen, te zijn geschreven:

„Nu heb je haast alle daag wat nieuws, practiseert maar iemand een nieuw fatsoen,
Dat de eene gek voor deed, dat willen straks al de andere nadoen.
De weereld is eeven hoovaardig, niet alleen de meesters, maar ook de dienstboijen:
Zie maar eens hoe dat 'er een deel van de kameniertjes zig weten op te toijen;

Ze zijn bestrikt en bequikt, spijt de juffers, zo zijn haar de lokjes gekruld,
Zoo dat je dik niet en weet, of je haar voor de meid, of voor de juffer
nemen zult."

Van Paffenrode's *Gedigten* bezit ik „den twaalfden druk, verbeterd en met kopere Platen vercierd. t' Amsterdam, bij Jan Graal, en Jan Roman, Boekverkoopers 1711." Zijn f°. portret is door Johan Haasbagh gegraveerd, 1674.

286 — 228.

Jacob Campo Weyerman.

Het afbeeldsel dezes vernuftigen, doch loszinnigen zoons van een lakei en eene tamboer, ziet men als borstbeeld, nagenoeg vân voren, links, in een rond met dit randschrift: „Jakob Campo Weijerman Abderites, Actatis 48." Een slip van zijn mantel hangt er buiten; een palet, regts, er boven; een inktkoker, bij een blad van zijn „Ontleeder der gebreeken" staat er voor. Achter hem een bloemstuk op een schildersezel.

„KORNELIS TROOST pinxit — JACOBUS HOUBRAKEN, sculpcit."

4°.

Hetzelfde portret, doch andersom; zwartekunstplaat zonder naam. Dit vers er onder:

„Dit 's Campo Weijerman, die zelf vol van gebreken,
Zijn tijdt te veel versleet, met anderen te steeken."

4°.

Het borstbeeld van denzelfden, van voren, links, op een voetstuk, waarover een draperie; daarachter een bloemstuk op een schildersezel. Vijf génietjes, in verschillende actiën, omgeven deze buste. Op een tafel links een palet; bij een der pooten een paar deelen van den „Ontleeder."

Ik kan 't mij nog herinneren als kind menschen van jaren te hebben zien lagchen over de geestigheden van Weijerman, gelijk wij 't doen om die van Dickens of Cremer, — doch voor ons heeft dat zout zijn smaak en prikkel verloren.

Proefdruk voor alle letter.

4.

Philip Zweerts.

Borstbeeld van voren, in een ovaal. Een goede, gunstige kop, zeker zeer gelijkend op den schier vergeten treurspeldichter. Een vierregelig lofdicht door F. van Steenwijk, 1751, er onder.

C. Troost pinx.; — J. Houbraken, sculpsit.

Een proefdruk hierbij, voor alle letter.

4°.

Hubertus Gregorius van Vrijhoff.

Deze dichter en Amsterdamsche professor is voorgesteld, ter halver lijve, staande, geleund met zijn regterarm op een boek, voor een toog, met een 2. r. h. o. en een 4. r. h. v. — door P. Zweerts, 1754.

De schilderij, waarnaar deze gravure genomen is, werd mij voor eenige jaren te koop aangeboden.

C. TROOST, pinx, 1745. — H. POTHOVEN, del.

J. HOUBRAKEN, sculps. 1754.

4°.

Ahuijs.

Kniestuk, van voren, regts, zittend, in zijn Jansenistenpastoors-gewaad, in een armstoel, nevens een tafel, waarop een crucifix en inktkoker staan, en een horloge ligt, bij een blad papier, waarop hij wijzende, zijn regterhand houdt.

Fraaije proefdruk op zijde papier, voor alle letter; alleen zijn wapen is er onder gegraveerd.

Naar de schilderij van C. TROOST, waarschijnlijk door J. HUBRAKEN gesneden.

gr. f°.

Van het bekende plaatwerk, waartoe wij nu komen, zijn de 18 eerste bladen in hoog f°. formaat, de daarop volgende in de breedte. Gelijk de Heer d'Escury het vermeldt, werden in diens tijd (omtrent 1825) op nieuw exemplaren door de uitgevers Roos en Maaskamp, te Amsterdam, van de nog aanwezige koperen platen getrokken, en in cahier, uit 32 nummers bestaande, vereenigd, waarvan de drukken echter, — behoef ik het te zeggen? — zwakker zijn dan die der vroegere proefdrukken en platen, welke ik thans kortelijk ga beschrijven.

I.

Vrijagie van Reinier Adriaansz. bij Saartje Jansz.

Met 4. r. h. v. van L. P., en f. van H. J. R.

C. TROOST, pinx., PUNT en TANJÉ, fecerunt.

Te Amsterdam bij J. Punt, P. Tanjé en P. Fouquet Jr., 1754.

Van deze voorstelling bestaan onderscheiden lithographiën en gravuren.

II.

Huwelijksvoorstelling aan de Ouders van Saartje Jansz.

Met 4. r. h. v. van L. P. en 4. r. f. v. van H. J. R.

C. TROOST, p. — PUNT & TANJÉ, f.

Er onder, „Dezelfde grootte van het origineel gevolgd, berustende in het Cabinet van den Heer H. de Wacker van Son."

Te Amsterdam bij J. Punt en P. Tanjé.

Van deze plaat bestaan proefdrukken voor de letter.

Hierbij bezit ik een, zeer goed bewerkte, verkleinde gravure.

Proefdruk voor alle letter, hoog, 131 — 110 m.m.

III

De schilder door liefde.

Met 4. r. h. v. door L. P. en 4. r. f. v. door H. J. R.

C. TROOST, p. — P. TANJÉ, s. 1761.

Te Amsterdam, bij P. Fouquet Jr.

Proefdruk voor alle letter.

IV.

Jan Claaszen of de gewaande dienstmaagd.

Met 4. r. h. v. door L. P. en 4. r. f. v. door H. J. R.

C. Troost, p. — A. Radigues, s.

Te Amsterdam bij P. Fouquet Jr.

Men vindt hiervan een proefdruk, die ik niet heb: daarentegen ben ik rijk, een zeldzame *épreuve d'artiste*, onafgewerkt, en alleen met de etsnaald beteekend, A. Radigues, sculp.

Mede een zeer verkleinde, oude gravure met het opschrift en het vers er onder, behoorende tot een série, waarschijnlijk van zes stuks in 't geheel, bestaande behalven deze, uit de kopijen van *Hopman Ulrich* en *de Stiefmoer*, beide met het vers: *de Bruiloft van Cloris en Roosje* met 1. r. h. o., gelijk mede *de Wiskunstenaars* en *de Hollandsche Kraamkamer*. Alle zonder naam, hoog

94 — 115 m.m.

V.

Hopman Ulrich, of de bedrogen gierigheid.

Met 4. r. h. v. van L. P. en 4. r. f. v. van H. J. R.

C. Troost, p. — J. Houbraken, s.

„Het origineel schilderij is in 't Cabinet van den Ed. Gr. Achtb. Heer Van der Mark, Burgemeester te Leijden."

Te Amsterdam, bij P. Fouquet Jr.

Hierbij een proefdruk voor alle letter.

VI.

De Ambassadeur der Laberlotten.

Dit onderschrift en „Het origineel is berustende in 't Cabinet van den Heer Cornelis Ploos van Amstel."

C. Troost, p. — Pelletier, s.

Te Amsterdam, bij P. Fonquet Jr.

Deze f°. plaat, kleiner dan de volgende, is wel de geestigste van opvatting, en de rijkste van ordonnantie, welke Troost van die voorstelling, waarin het plegtige zoo aangrijpend contrasteert met het komische, geschilderd heeft.

Er bestaat een proefdruk van, voor de letter.

VII.

De mislijden.

Dit onderschrift, en de vertaling, aldus: „Les abusée."

Te Amsterdam bij Adrianus Hupkes; hetzelfde adres in 't Fransch.

C. Troost, p. — A. Delfos, f.

Het onderwerp als dat der vorige gravure, doch anders voorgesteld.

Bij mijn exemplaar is een proefdruk gevoegd, geheel voor de letter, en zonder de mand met eijeren bij het zittende meisje links, en voordat de boomstam nevens haar was aangebragt.

VIII.

De schijndeugd, of de geveinsde droefheid.

Met 4. r. h. v. van L. P. — en 4. r. f. v. — van H. J. R.

C. Troost, p. — P. Tanjé, f.

Te Amsterdam, bij P. Fouquet Jr. 1757.

Met een proefdruk voor alle letter.

Van deze gravure ontving ik mede, eenige maanden geleden, de zeldzame etsdruk, voor de letter, het hoofd van Filibert ouder, en de geheele voorgrond nog maar met eene enkele harcering bewerkt.

IX.

De ontdekte schijndeugd.

Met 6. r. h. v. van L. P. — en 6. r. f. v. van H. J. R.

„Terwijl de juffrouw, die in strafbre liefde blaakt, enz."

C. Troost, p. — J. Houbraken, s.

Te Amsterdam, bij P. Fouquet Jr.

Van deze plaat een proefdruk voor alle letter.

X.

De ontdekte schijndeugd.

Met 6. r. h. v. van L. P. — en 6. r. f. v. van H. J. R.

„De brave Philibert, die door zijn trouwen knecht, enz."

C. Troost, p. — J. Houbraken, s.

Te Amsterdam, bij P. Fouquet Jr.

Ook van dit blad bezit ik de proefdruk.

XI.

De listige Vrijster, of de verschalkte Voogd.

Met 4. r. h. v. van L. P. — en 4. r. f. r. van H. J. R.

C. Troost, p. — P. Tanjé, f.

Te Amsterdam, bij P. Fouquet Jr.

Benevens een proefdruk voor alle letter, en zonder het woord *Notaris* boven de deur, en *Slikop, Notaris* op het bordje.

Het thema van geheel dit blijspel laat zich zaâmvatten in de slotregelen:

„Hier ziet men 't loon, van die met dwang, het vrouwvolk kwellen,
En 't middel hoe men 't brein dier zotten moet herstellen:
Want hoe men geld, of liefde sluit,
Het een en 't ander moet 'er uit.

Twee weezen, en twee voogden — de een is voor het opsluitingsysteem, de ander voor gepaste vrijheid; de eerste wordt bedrogen, en werkt, onwetend, zijn medeminnaar in de hand; de ander trouwt zijn pupil.

De volgende verzen kan ik niet laten, hier, ten genoege van schilders en schrijvers, over te nemen.

„. . . . Ik moest, volgde ik de zottigheden
Der wereld, mij als jij, dus na de mode kleeden,
Niet waar? jij woud wel, na dat ik jouw reên besef,
Dàt ik een kante das droeg, en geen linnen bef:
Een hoedje, geborduurt, net op drie haertjes,
Dat losjes op een groote blonde pruik,
Een poppe troonitje doet zien ter sluik:
In plaats van knevels, kattebaertjes,

Een bef van point, die tot der menschen spot
Schijnt doorgevreten van de mot.
Een kamezool, propvol van gouwe en zilvre bloemen:
Een rok met plooijen, die men wel een jak mag noemen,
En mouwen, die de mouwen van een smaus
Beschamen, als ze eens in de saus
Gedoopt, een half pond vet verslinden.
Al dit komt ons van dat verduiveld Frans fatsoen;
Een broek, die als men ze aan zal doen,
Door naauwte scheurd, en in plaats van binden
Word op de knie gerold, en elke schoen
Of veel te kort, òf eens zo lang, als 't hoeft te wezen.
Volgde ik al die vervloekte hovaardij,
Dan was ik van uitlachchen vrij?
Niet waar, Broer? is 't niet zo? enz.

De titel van mijn boekje luidt: „*De listige Vrijster of de verschalkte Voogd.* Blijspel. In vaerzen aan bijzondere maat, noch rijm, gebonden. 't Amsterdam, bij d' Erfg. van Jacobus Lescailjé, op de Middeldam, naast de Vischmarkt, 1690, met privilegie." Voorin ziet men een lief prentje, A Schoonebeek fecit. waarvoor deze leerling en navolger van Romein de Hooghe, hetzelfde tooneel uitkoos, dat ook onzen Troost voorkwam, het meest teekenachtige te zijn.

XII.

Het verliefde Brechje.

Met 4. r. h. v. van L. P. en 4. r. f. v. van H. J. R.

C. Troost, p. — P. Tanjé, s.

Te Amsterdam bij P. Fouquet Jr.

Het origineel is in 't Cabinet van den Ed. Gr. Achtb. Heer Van der Mark, Burgemeester te Leijden.

Een proefdruk voor alle letter en voor het naambordje: «Floris Pieterse.''

Ook van deze prent wordt in mijn verzameling een etsdruk gevonden, waarop nog slechts de hoofdschaduwen zijn aangebracht.

XIII.

De wanhebbelijke Liefde.

Met 4. r. h. v. van L. P. en 4. r. f. v. van H. J. R.

C. Troost, p. — P. Tanjé, s.

Te Amsterdam, bij P. Fouquet Jr.

Met proefdruk voor alle letter.

„*De wanhebbelijke liefde*, kluchtspel, te Amsterdam, bij Izaak Duim, Boekverkooper op den hoek van den Voorburgwal en Stilsteeg 1753. Met Privilegie. Op den titel het vignet van: „*Nil volentibus arduum*, G. Lairesse, f.'' is eigenlijk eene verkorte omwerking der *Mère coquette* van Quinault. Een grijze Joost, wanhebbelijk verliefd op de dochter eener grijze Margriet, evenzoo verliefd op den zoon van den eersten; de twee jongelui op elkaar verliefd, doch wanhopend — 't alles eindigend met twee niet wanhebbelijke huwelijken.

In de voorrede zegt de ongenoemde autheur, dat „onze voortreffelijke Tooneelspeelder Hr. Hermanus Koning, die voor geen Fransche Molière, Poisson noch Romainville behoeft te wijken, enz. de rol van Joost, zeer natuurlijk, tot groot genoegen van verstandige aanschouweren, vertoont.''

Aan dezen Tooneel-Koning wordt naauwlijks meer gedacht, evenmin als aan het Tooneelstuk — doch de uitstekende plaat van Troost blijft bekoren en waarschuwen tevens.

XIV.

Tartufe, of de schijnheilige bedrieger.

Met 4. r. h. v. van L. P. en 4. r. f. v. van H. J. R.

C. TROOST. p. — J. HOUBRAKEN, s.

Het origineel schilderij is in 't Cabinet van den Heer G. Braamcamp.

Te Amsterdam, bij P. Fouquet Jr.

Hierbij een proefdruk voor alle letter, dezer minder dan de overige voorkomende prent.

Ik was zoo gelukkig van A°. 1839 in het Théatre Français te Parijs eene voorstelling bij te wonen, waarin Mad[le]. Mars, op zestigjarigen leeftijd, doch als Elmire niet ouder schijnend dan dertig, de rol der vrouw van Orgon vervulde — en nog meen ik haar zenuwachtig rukken aan het tafelkleed te zien, toen de vriend haars echtgenoots al dringender en dringender werd. Meer voldeed mij echter de scène van de kwaadsprekendheid uit het meesterstuk der Mélancolie, de Misanthrope, waarin de beroemde Tooneelspeelster waardiglijk door Périer, als Alceste, werd terzijde gestaan.

XV.

Arlequin, Toovenaar en Barbier.

Met 4. r. h. v. van L. P. en 4. r. f. v. van H. J. R.

C. TROOST, p. — P. TANJÉ, s.

Te Amsterdam, bij P. Fouquet Jr. 1758.

Dédié a Monsieur Antoine, Joseph de Bergk etc. par son très humble serviteur P. Fouquet.

Een wapen in 't midden, en daaronder, „Tiré du Cabinet de Mr. Abraham van Broijel; de la même grandeur que l'original."

XVI.

Didoos dood, boertig in Hollandsche kleedij afgebeeld.

Met 6. r. h. v. van L. P. — en 6. r. f. v. van H. J. R.

C. TROOST, inv. — S. FOKKE, del, et fec.

XVII.

De Stiefmoêr.

Met 6. r. h. v. van L. P. — en 6. r. f. v. van H. J. R.

C. TROOST, delin. — J. HOUBRAKEN, s.

Te Amsterdam bij P. Fouquet Jr.

De origineele teekening is in 't Cabinet van den Heer J. de Pinto.

Hieraan is toegevoegd een proefdruk voor alle letter.

XVIII.

De baadende juffers bespied.

Met 6. r. h. v. en 6. r. f. v.

C. TROOST, inv. — S. FOKKE, fecit.

Te Amsterdam, bij P. Fouquet Jr.

Van dit Hollandsch-Arkadisch tafereel, met liefelijke heu-

velen en donzige boschgaadjen, even aardig gedacht, als geestig gegraveerd, bezit ik een keurige proefdruk voor de letter.

De bladen die nu volgen, hebben alle een oblong formaat.

XIX.

Gezicht van de Herberg het Bokje, in de Haarlemmerhout.

C. TROOST, p. — PELLETIE, s.

Het origineele schilderij is in 't Cabinet van den Heer Mr. Aegidius Laurens Tolling.

Te Amsterdam, bij P. Fouquet Jr.

Er bestaan ook proefdrukken dezer meer zeldzame prent.

XX.

Het St. Nicolaas feest.

TROOST, p. — J. HOUBRAKEN, s.

Met h. en f. onderschrift en opdragt aan „den Edel Achtbaren Heere Dionis Muilman, Raad in de Vroedschap der stad Amsterdam; door Zijn Ed. Gest. Dw. Dienaar P. Fouquet Jr. 1761. Het origineel is berustende in 't Cabinet van dien heer." In 't midden, zijn wapen.

Van deze gravure worden proefdrukken gevonden.

XXI.

De Liereman.

TROOST, p. — J. HOUBRAKEN, s.

Met h. en f. onderschrift en opdragt aan „de Heere

H. Verschuring, Commies van de Finantien van H. E. G. M door Z.Es. Dw. Dienaar P. Fouquet Jr. 1764. 't Origineel berustende in 't Cabinet van dien heer." Zijn wapen in 't midden.

Met een proefdruk, waaronder alleen het wapen.

XXII.

De boeren Rechtbank te Puiterveen.

Met 4. r. h. v. van L. P. en 4. r. f. v. van H. J. R.

C. Troost, p. — P. Tanjé, s.

De originele teekening is in de collectie van den Heer Ploos van Amstel.

Te Amsterdam bij P. Fouquet Jr.

Benevens proefdruk voor alle letter.

Mijne verzameling bevat nog eene klein 4° gravure, C. Troost invt., S. Fokke fect., met een proefdrukje voor de letter, van ditzelfde tooneel, doch anders, en wel zoo goed van teekening en groepering: naar ik verneem vindt men ze in een uitgave van 't kluchtspel; doch niet in de vroeger door mij aangehaalde.

XXIII.

De Puiterveensche Helleveeg aan den tap.

C. Troost, p. — P. Tanjé, s.

Met 4. r. h. v. van L. P. en 4. r. f. v. van H. J. R.

De originele Teekening is in de Collectie van den Heer Ploos van Amstel.

Te Amsterdam, bij P. Fouquet Jr.

Met proefdruk, en een hoogst zeldzame etsdruk voor alle letter, en nog slechts zwak geschaduwd.

Dit tooneelstuk is eigenlijk een naspel van het voorgaande. A. Alewijn schrijft zijn opdragt aan de Heeren Regenten van 't Weeshuis, Mr. Pieter Nuijts, Jacob van der Waeijen, Gerard Rogge, Philips van der Giessen, Albert van der Merct en Mr. Wigbolt Slicher; en aan die van 't Oude Mannenhuis, de Heeren Jeremias van der Meer, Pieter van Wickevoort, George Bruijn, en Mr. Jan Casper Hartsinck, mitsgaders den Heer Cornelis van Akkersdijk M. D. — wederom uit Batavia, primo Januarij 1719, — en wenscht dat het „onder derzelver vleugelen en goede bescherming" met even gunstigen uitslag mag opgevoerd worden, als 't vorige, 't welk, gelijk hem „in de Oostersche gewesten onderrecht werd, groote toevloeijing genoot der Liefhebbers van vermakelijke Tooneelstoffen."

Het onophoudelijk ranselen van Swaantje op den lummelachtigen Fobert, maakte stellig voor het Paradijs dier dagen, de groote aantrekkelijkheid uit van het stukje; maar, aan het meer beschaafde publiek kan het spel der twee, als Kapiteins verkleede gaauwdieven, die elkander steeds met de meeste consideratie complimenteren, en van wie eindelijk niets op het tooneel blijft staan, dan een reiskoffer vol steenen, menigen genoegelijke avond bezorgd hebben.

De moraal der geschiedenis moet men zoeken, in den gestraften afloop van een enlêvement door eene *demie vertu*, *(Dumas, gegénéraliseerde het in demi-monde)* van een jeugdigen Amsterdammer.

Op den titel leest men: „*De Puiterveensche Helleveeg, of Beslikte Swaantje aan den tap.* Blijspel door A. Alewijn, op de zinspreuk:

't Gaat nooit wel, daar de doek
Is meester van de broek.

Te Amsterdam bij de Erfg. van J. Lescailjé en Dirk Rank, op de Beurssluis, 1720. „Met Privilegie."

XXIV.

De Hollandsche Kraamkamer.

C. Troost, p. — P. Tanjé, fect. 1757.

Met h. en f. opdragt „aan den Heere Jan Goll, Beminnaar der Schilderkonst; door zijn Ed. Dienaar P. Fouquet Jr., 1757. In 't midden het wapen.

XXV.

Het Amsterdamsche Kermisfeest.

C. Troost, del. — J. Houbraken, sc.

Met h. en f. o. — De origineele teekening is berustende in 't Cabinet van den Heer D. Neijman.

Te Amsterdam, bij P. Fouquet Jr.

Van deze compositie, vol van gewoel en rijk van gedachte, bezit ik de zeldzame proefdruk.

XXVI.

De Lustplaats Suijpestijn.

C. TROOST, del. — PELLETIER, fect.

Met h. en f. onderschrift. De originele teekening is berustende in 't Cabinet van den Heer D. Neijman.

Te Amsterdam, bij P. Fouquet Jr.

Wat Troost wilde doen zien, heeft hij onverbeterlijk in deze ruime, rijke, levendige compositie geschilderd.

Al kenden wij niets dan dit ééne blad van onzen meester, het zoude hem den naam van een der grootste kunstenaars, op welke ons land trotsch mag wezen, verzekeren.

XXVII.

De Bruiloft van Kloris en Roosje.

C. TROOST, p. — P. TANJÉ, f.

Met h. en f. onderschrift. Opgedragen aan den Heer Jan Jacob de Bruijn, Beminnaar der schilderkonst door zijn Ed. Dw. Dienaar P. Fouquet Jr. Het origineel schilderij is berustende in 't Cabinet van dien Heer.

In 't midden, zijn wapen.

Opmerkelijk is de proefdruk in mijn verzameling, wegens de lichtere beschaduwing van den voorgrond en het huis, en om het ontbrekende opschrift aan het vers van den boerendichter.

Wat werd er gelagchen, wanneer wij jongstudenten, de lieve Suze Sablairolles, van wie wij allen min of meer gecharmeerd waren, zoo in volle vrolijkheid des harten, zelve nog een roosje van jeugd en frischheid, in dit prettig stukje

de hoofdrol zagen vervullen — en Van der Grijp, Thomasvaêr geschapen, met vallen en invallen, de hanebalken deed gieren en kraken!

Hoe juist in den geest, heeft onze Van Lennep met gelegenheids-verzen voor 't Vlaamsch Congres dit blijspel verrijkt. Het verheugde mij op de verkooping zijner boeken, het Exemplaar door den uitgever aan den dichter zelven vereerd, meester te kunnen worden. In het voorbericht zegt hij, dat men er nog steeds over twist, wie de maker was, doch Van Malsem voor de schrijver wordt gehouden.

Mijn oud Exemplaar, waarop het vignet der Beijenkorf met een geestig prentje van S. Fokke in den Tekst, is te Amsterdam uitgegeven, „bij Izaak Duim, Boekverkooper, bezuiden het Stadhuis, 1743. Met privilegie."

XXVIII.

De ingebeelde Zieke.

C. Troost, p. — R. Muijs, s.

Met h. en f. onderschrift. Gegraveerd na het origineele schilderij van Cornelis Troost, berustende in het Cabinet van den Heer Bisschop.

Te Amsterdam, bij P. Fouquet Jr.

Hierbij een proefdruk voor alle letter.

In deze kapitale gravure is het talent van onzen kunstenaar als décoratieschilder kenbaar.

XXIX.

De Wiskonstenaars of het gevluchte Juffertje.

C. TROOST, p. — P. TANJÉ, f.

Met h. en f. onderschrift, en opdragt aan den Heer Jan, Jacob de Bruijn, door ZE. Dw. Dienaar P. Fouquet Jr.

Het schilderij is berustende in de verzameling van dien heer.

Te Amsterdam bij P. Fouquet Jr.

Het wapen in 't midden.

Hieraan is toegevoegd, een proefdruk voor alle letter.

In den Catalogus van Schreven, Amsterdam 1872. komt voor: „Hetzelfde, geheel andere voorstelling. Proefdruk voor alle letter."

XXX.

Corps de Garde van Hollandsche Officiers.

C. TROOST, pinx. — PUNT et TANJÉ, fecerunt.

Met h. en f. onderschrift en opdragt aan den Heer Gerret Braamcamp, beminnaar der schilderkonst, door ZE. Dw. Dienaars Punt en Tanjé.

Te Amsterdam, bij Punt en Tanjé, 1754.

Het wapen in 't midden.

Van deze plaat, een latere afdruk, waarop aan het adres is toegevoegd: „en P. Fouquet Jr."

XXXI.

The Dutch Officers upon Guard.

Corps de Garde des Officers (sic) *Hollandois.*

C. TROOST, pinx. — C. CORBUT, fecit.

London printed for Robert Saijer, printseller, near Serjeants Inn, Fleet Street.

Klein f°. zwartekunstprent, kopij der voorgaande.

Aan deze en de volgende reproductiën der platen van Troost, kan men zien hoezeer hij populair was, en vermaardheid genoot zelfs in het buitenland. — Onbetaalbaar is

XXXII.

Die Provinzialen auf dem Congress zu Philadelphia.

Les Provinciales, ou les Membres principales sur la Congress a Philadelphie (sic).

TROOST, pinxit. — Gravé par JEAN BENOIT WINCLER.

Printed for Carington Bowles in St. Pauls Church Yard London.

Getrouwe, verkleinde f°. kopij van het N°. 30. Men heeft zich zelfs de moeite niet gegeven, den Hollandschen leeuw met den pijlbundel, of het portret van Willem IV en diens wapenbord van den wand der kamer te nemen.

XXXIII.

Tweede Corps de Garde van Hollandsche Officiers.

C. TROOST, p. — J. HOUBRAKEN, s.

Opgedragen aan den Ed. Achtb. Heer Dionis Muilman, Raad in de Vroedschap der Stad Amsterdam, door ZE. Gestr. Dw. Dienaar

P. Fouquet Jr., 1760.

Dezelfde grootte van het origineel gevolgd, berustende in 't Cabinet van den Ed. Achtb. Heer Dionis Muilman; wiens wapen men ziet tusschen de h. en f. opdragt, onder de plaat.

Hieraan voegde ik toe een proefdruk, met het wapen alleen.

Het pendant van N°. 32 en niet minder intéressant, is

XXXIV.

Die Generals und Officiers der Königlich Englischen Armee und derer Hulffs Truppen zu Neu Yorck.

Les Royalistes, ou les Officiers du premier Rang de l'Armée Englaise et des Trouppes auxilieures a Novelle Yorck. (sic.).

TROOST, pinxit. — Gravé par JEAN BENOIT WINCKLER.

Printed for Carington Bowles in St. Pauls Church Yard London.

De Hollandsche leeuw en het wapen van den Stadhouder prijken op wand en schoorsteen, dezer verkleinde f°. kopij van het Tweede Corps de Garde.

XXXV.

The Dutch Officers upon Guard.

Corps de Garde des Officiers Hollandais.

C. TROOST, pinxit. — PETHER, fecit.

Printed for Jn°. Bowles at the Black Horse in Cornhill.

Verkleinde f°., voorstelling van het Tweede Corps de Garde, in lijst, *op glas,* met kleuren.

Geschenk van mijn vriend Mr J. Ketjen.

XXXVI.

Een Corps de Garde van Hollandsche Officieren.

De voorstelling verschillende van de boven vermelde.

CORNELIS TROOST, pinx. — GARREAU, sc^t., 1787.

Uit het prentwerk van Le Brun.

D'après le Tableau original de Cornelis Troost; de 13 *pouces de hauteur sur* 18 *pouces de largeur.*

Ik denk dat het Corps de Garde, aan de Leidsche Poort, waarboven, bij het leven van Troost, „met verlof van Burgemeester en Kolonellen", een Teekenschool werd opgerigt, hem de stof voor deze tafereelen, zoo piquant door kleur, verlichting en groepering, aan de hand gaf.

En hiermede sluit ik de lijst der werken (*), door mij gedurende een twintigtal jaren, met lust en liefde verzameld.

Er werden mij meerder teekeningen aangeboden; het talent van Troost is echter zóó eigenaardig en *primesautier*, dat een geoefend oog doorgaans terstond de pastiche herkent. Zijne dochter Sara, kopiëerde vele der kunstvoortbrengselen haars vaders; doch de vrouwelijke hand is merkbaar aan een fijner bewerking. Gelukkig! Hoe meer de vrouwen, behalven in hoofddeugden, van ons verschillen, hoe liever ze ons zijn.

Een vlugtige beschouwing der voornaamste portretten, hem zelven voorstellende, en der Regentstukken, mag hier niet ontbreken.

Het Trippenhuis bezit het geschilderde waarop hij zichzelven heeft afgebeeld, in grijzen rok gekleed, een gepoederde pruik met haarzak, op het hoofd. Aangekocht voor *f* 40.—, in 1829.

In 1867 zag ik, in Arti et Amicitiae, een pastel, waarop hij, ook met een jas aan van grijze stof, voor een schilderszel staat, ten voeten uit; beteekend C. TROOST, 1745. In eigendom den Hr. W. Gruijter toebehoorend.

In den Catalogus Ploos van Amstel, A°. 1800, vond ik

(*) Sommigen voegen daarbij, *de gewaande Heidin* door S. Fokke naar J. Buijs, waarvan ik een druk en proefdruk bezit.

zijn portret vermeld, „uitvoerig met O. I. inkt geteekend door J. Buijs".

In den Catalogus J. J. de Bruijn, Amsterdam 1798. N°. 51, komt zijn afbeeldsel voor door hem zelven geschilderd, ovaal hoog 5, breed 4 duim, op koper.

Mede een door hem zelven in den Catalogus Van der Marck, 1773, door den Hr. C. Kramm beschreven. Ook de Hr. Muller geeft een paar geteekende portretten van hem op.

In de famille Bennet bleef bewaard, een schilderij van C. Troost, 1731, waarop hij, volgens overlevering, zich zelven heeft voorgesteld zijn huisgenooten portretteerende. Aan den schoorsteen ziet men twee wapenschilden. (*Bijlage F.*)
Zijn het mogelijk die van Troost en echtgenoote? De nog bestaande famille Troost voert in haar wapen, een opgeheven arm een zwaard in de hand houdend, — maar zij beweert, niet te behooren tot het geslacht van onzen schilder.

Zijn groote schilderwerken, reeds bij den aanvang dezer studie aangestipt, bestaan uit:

Een kapitaal schilderij, voor het Aalmoezeniers Weeshuis vervaardigd, acht regenten voorstellend, den hoofdprovoost, secretaris en boekhouder.

Een voor de Heeren Regenten van het Huiszittenhuis, pinxit. 1740.

Een groote schilderij met de afbeeldsels der Overlieden van het Wijnkuipersgilde.

De afbeeldsels ten halver lijve, der drie Overlieden van het Genootschap der Geneesmeesteren, A. Verduijn, S. Hartmann en E. Huijzer. Pinxit. 1731.

De afbeeldsels van vijf Inspectoren van dit zelfde Collegium, de Doctoren H. van Bronkhorst, C. Commelin, D. van Buren, en de Apothekers J. de Bosch en M. Haasbaart. Pinxit. 1724.

En het voornaamste, de Anatomische les van Prof. Roël, mede geschilderd voor het laatstgenoemde Gilde, verbeeldende Mr. Theodorus van Brederode, Antonie Milaan, Bernardus van Vijve en de Gildeknecht Pieter Clevering, gezeten om de tafel, op welke het lijk ligt uitgestrekt, waarover Dr. Guiliëlmus Roël (de grootvader van den beroemden Staatsman W. F. Baron Roël) zijne demonstratie houdt. Pinxit 1728.

Op edele wijze werden in 1864 deze, en de overige stukken, aan het Collegium Medicum toebehoord hebbende, door de bemoeijingen en opofferingen van eenige ware vrienden van kunst en nationaliteit, behouden voor het Vaderland.

Zijn portret van den wereldberoemden Hoogleeraar Boerhaave, hangt in de Senaatskamer te Leiden. (*) Ik weet niet of dit hetzelfde is, 't welk in 1858 gezien werd in Arti et

(*) Het Ill^d. London News van 22 Maart dezes jaars, gaf een afbeelding der gouden medaille van de Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen, met Boerhaave's afbeeldsel, voortreffelijk gegraveerd, naar dit portret van Troost, door den Hr. J. Elion te Amsterdam.

Amicitiae, C. Troost, pinxit 1750, tegelijk met een afbeeldsel, in pastel, ook van zijn hand, voorstellend Gerrit Schoemaker.

Voor dezeffde Tentoonstelling der werken van oude meesters, had de waardige afstammeling van Rembrandt's Maecenas, Jhr. P. H. Six, zijn beide pendantjes der *Wanhebbelijke Liefde*, aan de Commissie toevertrouwd; *de jonge Vrijer met de oude Vrouw*, gemerkt C. Troost, 1741, en *de oude Vrijer met de jonge vrouw*, alleen beteekend C. Troost.

$30^1/_2$ — $36^1/_2$ n. d.

Dr. J. C. Drabbe te Leiden, bezit een pastel-portret van den Hr. Floris Drabbe, wiens verzameling in 1741 aldaar werd verkocht. Deze kunstliefhebber is voorgesteld, ten voeten uit, zittende aan een tafel, eene teekening in de hand houdend. Aan den wand hangt de schilderij der Vrijaadje van Reinier Adriaansz. en Saartje Jansz..

Gemerkt C. Troost, 1739.

60 — 50 cm.

Er zullen zeker nog verscheiden portretten, familie- of schilderstukken, en teekeningen van onzen meester, door geheel het land verspreid, bewaard zijn gebleven. De eigenaren kan ik in staat stellen de afkomst der meeste na te sporen in de lijst zijner, op de vroegste auctiën voorkomende, werken, welke ik nu ga behandelen.

Een zelfde voorstelling wordt meermalen beschreven — ik getroostte mij deze moeite, omdat onze vlugge kunstenaar,

een onderwerp dat hem toelachte, dikwijls geheel omwerkte, verbeterde, of op nieuw schilderde.

Waar ik prijzen genoteerd vond, schreef ik die er bij.

Het eerst, hoewel wegens het onderwerp betwijfelbaar, komt ons de naam van Cornelis Troost voor, in het vervolg op Hoet door Terwesten (*) onder.

I.

Nº. 112 van den Catalogus GERARD VERVOORT, Brussel, 1766.

2 Kleine landschapjes met paauwen, hoenderen, duiven en ander gevogelte meer, in miniatuur, met glazen er voor, door CORNELIS TROOST

II.

Catalogus JERONIMUS TONNEMAN, Amsterdam, 1754.

Nº. 16. Een extra kapitaal stuk, verbeeldende een verkwistende vrouw, of spilpenning, met veel bijwerk, CORNELIS TROOST, pinxit., zijnde het beste dat van hem bekend is.

hoog 27 — 24 duim. *f* 300.

Men leze bij Van Gool, pag. 246, de beschrijving dezer geestige en rijke Satirike voorstelling.

CRAYON TEEKENINGEN, IN BREEDE VERGULDE LIJSTEN, MET SPIEGELGLAZEN DAARVOOR.

1.

Verbeeldende de ontdekte schijndeugd, daar de man met zijn knecht uitgaat.

(*) Catalogus van schilderijen met derzelver prijzen, sedert 22 Aug. 1752 — 21 Nov. 1768. Vervolg der 2 deelen, Catalogus van Gerard Hoet. 's Gravenhage, bij Johs. Gaillard, 1770.

2.

Een dito, daar de vrouw in 't speelhuis met haar jonker zijnde, ontdekt wordt door haar man.

3.

Een dito daar de meid met de knecht vrolijk is, terwijl haar heer en juffrouw uijt zijn.

4.

Een dito daar de jonker uijt de mand gehaalt word, en de vrouw smeekt aan haar man om vergiffenis.

Deze vier golden *f* 650.—.

5.

Het huwelijks-verzoek aan de ouders van Saartje Jansz.

6.

Een nachtligt, daar Reinier Adriaansz. komt vrijen bij Saartje Jansz.

7.

De ontdekking van Jan Claasse, en daar Saartje Jansz. in flaauwte valt.

Deze drie *f* 515.—.

8.

Een dito, zijnde de Listige Vrijster, of de verschalkte Voogd.

f 160.—.

9.

Een dito, verbeeldende Tartufle (sic).

f 132.—.

Deze 9 stuks waren elk, 24 — 19 d.

10.

Een dito verbeeldende de Ingebeelde Zieke.

19 — 23. *f* 100.—.

11.

Een vrouwe pourtraitje.

$15^1/_2$ — 10. *f* 29,05.

12.

Het pourtrait van den Kunstschilder Troost, door hem zelven.

f 35.—

Van den Catalogus TONNEMAN schreef ik nog uit:

CRAION TEEKENINGEN.

Een oud Mans hoofd.

$15^1/_2$ — 10.

Een Corps de Garde met diverse beelden, met couleuren.

$11^1/_2$ — 16.

Een dito, daar een officier zijn orders uitgeeft.

$11^1/_2$ — 16.

Een dito, daar een officier een brief schrijft, en een ander zit te leezen, terwijl een soldaat de kaars aan 't vuur aanblaast.

$13^1/_2$ — 12.

III.

Catalogus, Kunstschilder JACOB DE WIT, Amst. 24 Maart 1755.

Een Mansportret, geschildert door C. TROOST.

f 32.—.

IV.

Catalogus, Verkooping van schilderijen te Amst., 11 Maij 1756.

Een buitenleven, verbeeld in een aangenaam landschap, waarin een vrolijk gezelschap van Heeren en Juffrouwen, met cierlijk bijwerk,

zeer fraai door C. TROOST. Zijnde dit een der uitvoerigste en kapitaalste schilderijen, die van hem bekent is.

1 v. 9. d. — 2 v. 5. d. *f* 215.—.

Een gemeubileerde kamer, waarin vertoond word, de Ingebeelde Zieke, met cierlijk bijwerk.

1 v. 9 — 2 v. 5. *f* 155.

Een dito, verbeeldende de Tartufle (sic.), niet minder dan 't vorige.

2 v. — 1 v. 10. *f* 75.—.

Een dito extra fraaij stuk, verbeeldende de ontdekte schijndeugd.

f 80.—

Een kapitaal stuk, zijnde de overtogt der Granicus door Alexander Magnus.

3 v. 9 — 4. v. 7. *f* 21.—

CRAION EN MINIATUUR-TEEKENINGEN, IN BREEDE VERGULDE LIJSTEN MET SPIEGELGLAZEN.

De vier stuks, voorstellingen uit *de Ontdekte Schijndeugd*, die wij zagen dat op de Auctie Tonneman *f* 650.— opbragten, werden hier verkocht voor *f* 640.

Een fraai gezigt van een buitenplaats, waarvoor een jagt ligt, met een vrolijk gezelschap, dat afscheid neemt; extra schoon met waterverw geteekend.

1 v. 9 — 2 v. 4. *f* 150.—.

Een dito, verbeeldende Horaçe van de verwinning der Curaçen komende.

f 52.—.

Een kapitaal stuk, verbeeldende Tartuffe.

3 v. 3 — 1 v. 9. *f* 51.—.

Een dito, vertoonende Andromache.

2 v. — 2 v. 7. *f* 70.—.

Een dito, zijnde de Hopman Ulrich, zeer fraaij.

2 v. 2. — 1. v. 9. *f* 140.—.

V.

Catalogus schilderijen, nagelaten door ARNOLDUS BORWATER EN ANDEREN, 20 Julij 1756, 'sGravenhage.

Een fraaij Craijon, verbeeldende *de Schijndeugd*, door Cornelis Troost.

f 73.—.

VI.

Schilderijen uit de beste Kabinetten bijeen verzamelt, door den Heer PIETER TESTAS DE JONGE.

Verkogt 29 Maart 1757, binnen Amsterdam.

Een overheerlijk stuk, verbeeldende een koffijzaal, met diverse figuren, daar eenige heeren zitten te rooken, te speelen, of te drinken, door C. Troost, zijnde dit zoo schoon en edel geschildert, als nooit van hem gezien is.

2 v. 3 — 3 v. 5. *f* 250.

TEEKENINGEN IN LIJSTEN.

Een kapitale Craijon-teekening, verbeeldende Simion in den tempel, met Maria, Joseph, Anna, en meer andere beelden, nevens veelerlei bijwerk, door C. Troost; A°. 1744, zijnde van zijn beste tijd, en nooit geretoucheert.

$16^1/_2$ — 21 d. *f* 70.—.

VII.

Catalogus van het uitmuntend Kabinet, door geheel Europa beroemd, enz.; bijeen verzameld door den Hr. GERRET BRAAMCAMP, Amsterdam 21 Julij 1771.

No. 228.

Het binnenste van een prachtig Corps de Garde. Ter rechter zijde ziet men verscheidene officieren, die een landkaart bezichtigen, en waarvan er een met een passer de wijdte van een plaats meet; een officier van de Housaaren, staat achter zijn stoel, en schijnt er met hem over te spreken; ter linker zijde zit een officier met veel aandacht een brief te schrijven; een knegt ontsteekt een kaars; twee andere officiers zitten aan een tafel bij 't vuur te spreeken. Dit schilderij is, zoo omtrent behandeling als het koloriet en 't licht en donker, in kracht en uitwerking, een der beste die men van dezen meester vindt. — Op doek.

36 — 47 d. Jan Danser Nijman, *f* 380.—.

Twee stukken, pendanten.

229.

Het eene verbeeldt eene vrouw met een muziekboek in de hand, terwijl zij een Heer aanziet, die op een stoel leunt, met een dwarsfluit in de hand, en haar een noot aanwijzende; voor haar staat een tafel met kleed bedekt, waarop een kleine clavecimbel; 't verschiet is een tuingezigt.

Het andere is het tooneel in Tartuffe, of de schijnheilige, daar de man onder de tafel verborgen zit. De characters zijn in beide stukken volmaakt uitgedrukt: stout geschilderd en van rijke ordonnantie.

33 — 26 d. Pr. Calkoen, *f* 200.

230.

Een kraamvrouw. De kraamvrouw ligt te bed en gebruikt kandeel; de baker zit terzijde van een tafel, het kind op haar schoot, pap gevende; voor haar staat een meisje dat het kind met aandagt aanziet, leunende met een arm op de wieg; achter de minne staat

een kraamschot; het overige der kamer is met een horologie en verscheidene schilderijen vercierd. Dat is een der fraaijsten van dezen meester.

22 — 25. Ph. v. d. Schleij, *f* 750.—.

IN CRAIJON ONDER GLAS.

231.

Een geval uit het Tooneelstuk van 't Verliefde Brechje, daar zij van haar ouders, naar het huis eens zedemeesters, Floris Pieterze, geleid werdt; zij ziet met een verliefd gelaat om naar haar minnaar, die haar bedektelijk volgt, 't geen de vader, door zijn hoed achter haar te houden, met veel voorzichtigheid tracht te beletten. De hartstogten zijn er natuurlijk in uitgedrukt, en 't stuk heeft eene zeer goede uitwerking van licht en donker.

24 — 32. Ploos van Amstel, *f* 200.—.

GECOULEURDE TEEKENINGEN.

No. 1.

Verbeeldende eene bejaarde vrouw een jongheer een ring aanbiedende; zij schijnt hem, door haar vriendelijk gelaat, hare liefde voor hem te kennen te geven, en men ziet in zijne houding eene ongevoeligheid voor haar voorstel. Het character eener verliefde oude is wonderbaarlijk in de vrouw uitgedrukt, en men bemerkt de bevalligheid der jeugd in den jongen heer; alles wordt door een helder licht beschenen, en schoon de kleuren teeder en zacht zijn, komen nogtans de beelden uit tegen den witten muur eener gemeubileerde kamer.

$12^1/_2$ — 10. Ploos van Amstel, *f* 61.—.

2.

Eene jonge dame, in een zijden kleed van een rooden en blaauwen weerschijn; een bejaard man in 't zwart gekleed, zit nevens haar, houdende met zijn linkerhand haar regterarm, om met zijn regterhand een ringetje, dat hij haar aanbiedt, aan haar vinger te steeken; de oude man schijnt zeer verliefd, en de jonge juffrouw geeft door

haar wezen te kennen, dat zij zich over zijn voorstel naauwlijks van lagchen kan onthouden. Zij zitten in een prachtige kamer. Op den voorgrond ligt de hoed, wandelstok en handschoenen van den ouden man. Een helder zonlicht beschijnt dit alles, en in kunst zoowel als onderwerp is 't een bekwame wederga van het voorgaande. Beide deze teekeningen zijn met zapverwen op eene wonderheerlijk dunne en uitvoerige wijze gemaakt.

$12^1/_2$ — 10. IJver, *f* 30.—.

PENDANTEN.

10.

Een uitvoerig Studiebeeldje uit het stukje, genaamd *de Boeren Rechtbank*, verbeeldende 't beslikte Zwaantje; zeer fraai met zapverwen geteekend. Gemerkt 1741.

11.

Een dito uit hetzelfde stukje, verbeeldend Drooge Fobert; in dezelfde manier, 1741.

$12^1/_2$ — $6^1/_2$. Johan van der Marck, *f* 40.—.

12.

Twee dito op één blad, mede behoorende tot gemeld spel, zijnde de eene, de Heer of de Schout van het dorp, en het andere de Secretaris met een schrijfpen in de hand; beide in denzelfden trant als boven.

Ploos van Amstel, *f* 22.10.

PENDANTEN.

13.

Een studie met twee scheepens, tot dito; geteekend als de vorige.

14.

Een dito, verbeeldende het Vroedwijf en de vader van Drooge Fobert.

Joh. van der Marck, *f* 18.—.

15.

Twee stuks tot hetzelfde schilderij, zijnde de studiën der twee Advocaten voor de Regtbank. In deze en in de vorige zijn de characters en hartstogten wonderbaarlijk uitgedrukt, en men ziet den geest van dezen grooten meester, op eene vaste en natuurlijke wijze, inzonderheid in deze fraaije studiën uitmunten.

De Winter, *f* 9.15.

27.

Een officier te paard, zeer meesterlijk van manier.

Van der Dussen, *f* 1.16.

36.

Een verbeelding uit het Tooneelstukje genaamd *de Belagchelijke Jonker*, in een rijk gemeubileerde kamer.

Van der Marck, *f* 21.—.

37.

Een officier te paard; in 't verschiet een duingezigt en een dorpje, zeer fraaij met olieverw op papier geschilderd.

38.

Het pourtretje van een jong Heer, op papier in olieverw.

J. Smith, *f* 6.—.

39.

Een uitvoerige Studie-teekening, verbeeldende een Lierman; met zwart, rood en wit krijt.

40.

Een Studie, verbeeldende een Melkboerin, zeer dun en fraai geteekend.

Nijman, *f* 11.10.

43.

Een Studie-teekening met rood, zwart en wit krijt; geteekend op blauw papier; verbeeldende het Fruijtwijf, „aan den opgang van de

Beurs te Amsterdam", in haar tijd bekend onder den naam van *Dikke Janne.*

Van der Dussen, *f* 1.12.

44.

De Studie-teekening van den Jonker uit *de Schijndeugd*, met rood, zwart en wit krijt op blauw papier. Zijn aangezicht is in een verliefde gestalte, en hij heeft in de linkerhand een kelkje; aan een tafel.

Van der Marck, *f* 1.06.

45.

Een Heer zittende op een stoel, met een kelk in de regterhand, vlak van voren te zien; zeer meesterlijk in zwart, wit en rood krijt op blaauw papier.

De Winter, *f* 2.05.

212.

Een fraaije Studie-teekening, verbeeldende een Heer die in een boek zit te leezen; met zwart en wit krijt, op bruin papier.

213.

Een Heer die zit te schrijven, het aangezicht is eenigzins gekleurd; geteekend als boven.

Ploos van Amstel, *f* 10.—.

226.

Het portret van den Joodschen Kunstschilder en Kunstverkooper, Jacob de Carpi. Zeer actief en als sprekende verbeeld; zittende op een stoel met een pijp in de hand; zeer fraaij in rood aard.

227.

Verbeeldende een Heer in een zeer galante kleeding; geteekend in rood aard.

228.

Een meisje, van achteren gezien; geteekend op blauw papier met zwart krijt en met wit gehoogd.

229.

Eene Studie-teekening uit *t' Beslikte Zwaantje,* met zwart krijt en kleuren.

Ploos van Amstel, *f* 5.05.

230.

Twee studiën in rood aard; zijnde op eene vijf paardekopjes verbeeld, en op de andere een knielend Heer; zijnde het model voor Rodrigo in het Treurspel *Cid.*

231.

Drie dito op één blad.

232.

Een toeslede met een paard voor dezelve; zeer uitvoerig in rood aard.

Ploos van Amstel, *f* 2.—.

236.

Twee Studiën in zwart krijt op blaauw papier.

237.

Twee dito, verbeeldende de eene, eene Dame met de armen op een stoel leunende; de andere een paard. Zeer meesterlijk met zwart en wit krijt op blaauw papier.

Ploos van Amstel, *f* 1.02.

280.

Eene klugtige Teekening.

Van den Berg, *f* 1.—.

282.

Het oprigten der koperen slang; met de pen geteekend in de manier van La Fage.

Van den Berg, *f* 1.05.

VIII.

Catalogus van een uitmuntend en overheerlijk Kabinet konstige schilderijen, enz. Nagelaten door Mr. Johan van der Marck Aegidsz. Amsterdam, 25 Augustus 1773.

330.

Eene Bijbelsche ordonnantie. Op doek.

De Apostel Paulus, zich, na geleden schipbreuk, met zijn scheepsgezelschap op het eiland Melite bevindende; schud onbeschadigd, van zijne hand, een adder, die dezelve aangegrepen hadde, in 't vuur, 't welk door den Romeinschen scheepsvoogd en tien anderen, zoo mans als vrouwen, met eene verbazende verwondering beschouwd wordt. Vertoonende zich verders, door een vengster, in 't verschiet een onstuimige zee. Dit stuk is zeer fraai van teekening, en prachtig geschilderd.

$35^1/_2$ — $43^1/_2$.

331.

Een Corps de Garde. Op doek.

In dit stuk vertoonen zich twee officieren, zittende aan een tafel, schijnende iets na te zien in een landkaart, welke door een Cadet, staande ter linker zijde, vastgehouden wordt. Een Heer staat aan 't vengster een courant te leezen, een ander zit een pijp tabak te rooken; staande de Kapitein van de wagt, op het agterste gedeelte van een stoel te leunen. Ter regter zijde ligt op een tafel een kaart, waarin de Luitenant iets met een passer nameet, en een Ingenieur, nevens hem zittende, die hem schijnt te onderregten; waarbij een Heer die daarna staat te kijken. Een soldaat, die daarmede bijstaat, heeft in de regterhand een schenkbord met een glas wijn en in de linker een fles. Aan de deur ziet men de Vendrig staande een brief van zijne Matres te leezen, welke hem door een oude koppelaarster, die hem sterk in 't gezigt ziet, schijnt gebragt te zijn; zittende, wat verder bij 't vuur een oud Officier, die een pijp tabak aansteekt. Wijders is het vertrek wel voorzien van boeken, plans enz.;

boven de schoorsteen staat een uitgehouwen Mars, hangende aan de eene zijde der muur, het wapen van den Stadhouder, en aan de andere zijde dat der Kroonprincesse, zijn gemalin.

Alles is verbeeld in een grootsch gebouw, aan welkers zolder, een keten, festonsgewijze, met allerhande geweer en oorlogstuig is vastgemaakt. Dit stuk is het allerbeste dat deze meester ooit in oleiverw geschilderd heeft en rijk van ordinantie.

30³/₄ — 46.

332.

Het Blijspel, de Schilder der Liefde. Op paneel.

Dit bedrijf is verbeeld in een moderne kamer, waarin een jonge juffrouw, zittende op een stoel; vertoonende zich voor dezelve, haar minnaar als een schilder, voor haar op zijn eene knie liggende, zijne liefde betuigende. Achter dezelve ziet men een meid, die haar schorteldoek ophoud; verder, op een tafel een zilveren koffikan enz. Een schildersezel, en bij de deur twee personen in Spaansche kleeding.

De characters zijn in dit stuk volmaakt uitgedrukt, stout geschilderd, en van eene rijke ordinantie.

333.

Het Kluchtspel, het Verliefde Bregtje.

Eene wedergade van het vorige.

Dit vertoont zich op straat; ziende men een jonge burger juffer, welke begroet werd door een Heer. De vader der juffer, hierin geen smaak schijnende te hebben, zoekt met het houden van zijn hoed, te beletten, dat zij zulks niet ziet; waarbij twee vrouwlieden en een knegt. Wat verder ziet men een kwaker, staande binnenshuis voor zijn onderdeur en voor dezelve een hond, die zijn gezigt sterk op den kwaker vestigt. De straat is gestoffeerd met grootsche gebouwen op een graft, aan welker overzijde men mede eenige beeldjes ziet. Dit is niet minder fraaij als het voorgaande behandeld.

334.

Een Bosch-gezigt. Op paneel.

In hetzelve ziet men een wit paard met bruine vlakken; zeer fiks naar het leven geschilderd.

21 — 16½.

Portretten enz., zoo in Olij als Waterverwen en Craijon.

466.

In dit stukje is verbeeld een kindje, op het voetstuk van een pilaar, in de handen hebbende een blaauw papier, waarop zich vertoont het afbeeldsel van dezen verdienstelijken schilder zelven. Op den grond ligt een teekenpen, een palet met opgezette verwen, en in 't verschiet ziet men een landschap. Zeer fraaij geschilderd op paneel.

11 — 9.

Zeer fraaije Craijonnen en Teekeningen in lijsten met spiegelglas daar voor.

1.

Vier verscheiden bedrijven, uit het Blijspel genaamd: *de Ontdekte Schijndeugd.*

Zijnde dezelfde voorstellingen die wij reeds in 1754 en 1756 te Amsterdam zagen verkoopen.

2.

Een Bedrijf uit het Blijspel *de Listige Vrijster*, waarin zich vertoont, de vrijende Voogd vattende de linkerhand van zijn pupil zijnde een gallant jong juffertje, welke hem sterk aanziet, terwijl zij op een bedekte wijs haar regterhand toereikt aan een jong heer, die

dezelve met aandoening kust; hij is verzeld van een knegt, die met de vinger naar hem wijst. Alles verbeeld in een straat. Fraaij van zonlichten, en mede een van de schoonste van dezen meester.

$27\frac{3}{4}$ — $21\frac{1}{2}$.

3.

Dit Tooneelstukje uit het Blijspel van Jan Claasz,., verbeeld daar Reinier Adriaansz. zijne liefde verklaard aan Saartje Jansz, die een koopere blaker met een brandende kaars in de hand heeft en hem naauwkeurig beschouwt; zijnde mede zeer fraaij.

Dit is in Zwarte Konst gebragt door A. DELFOS.

$13\frac{1}{2}$ — 11.

4.

Een fraaije Ordinantie, verbeeldende een bedrijf uit het Blijspel, *Hopman Ulrich*, fraaij geteekend.

Zedert in 't koper gebragt door A. (J.) HOUBRAKEN.

$23\frac{1}{2}$ — 20.

5.

Een rijke Ordinantie, verbeeldende Andromache, knielende voor de voeten van Pirrhus, die last geeft aan een krijgsknegt, het kind Astijanax op zijn arm hebbende, den Grieken over te leveren. Verder ziet men twee vliegende Minnewigtjes, waarvan het eene met zijn vinger den mond sluit, en de andere den veldoverste met een pijl schiet; benevens zijn gewezen zedemeester Phoenix.

Zijnde alles verbeeld in een pragtig paleis en fraaij van hartstogten en konstig getekend.

22 — $28\frac{1}{2}$.

6.

Een blond juffertje, zijnde een der dogters van de konstschilder C. Troost. Zij heeft een witte halsdoek over haren boezem, en

daarop een wit sabeltje. Konstig en fraaij. Het tweederlei wit onderscheidelijk geteekend.

$18^{1}/_{2}$ — $14^{1}/_{2}$.

7.

Het portret van Sara Troost; zijnde het portret dezer schilderes zeer konstig en kragtig gecraijonneerd.

$18^{3}/_{4}$ — $14^{1}/_{2}$.

IX.

Catalogue du Magnifique Cabinet de feu Mr. Mtre JEAN VAN DER MARCK AEGIDZ. Lundi 29 de Novembre 1773. Amsterdam, par les Courtiers HENRI DE WINTER et JEAN IJVER.

DESSEINS,

100.

Un Corps de Garde d'Officiers Hollandais, vu à la lumière de la chandelle; à droite il y a une cheminée, à coté de laquelle parait un officier de Hussards, qui allume sa pipe, et au milieu, une table couverte, où l'on a servi un jambon et un poulet, et à la quelle on voit des officiers assis, et d'autres debout. A gauche on remarque un officier qui lit une lettre. Le tout vigoureusement peint à la gouache et d'une grande verité.

$15^{3}/_{4}$ — $22^{3}/_{4}$.

132.

Étude très terminée, tirée de la Comédie Hollandaise, intitulée *Het Beslikte Zwaantje*, dessinée à détrempe.

12 — $6^{1}/_{2}$.

133.

Une autre tirée de la même Comédie. C'est un pendant de l'Étude précédente.

134.

Une autre, de la sage-femme et du père du stupide Fobert.

$4^1/_4$ — 7.

135.

Une autre des deux Échevins.

$5^1/_2$ — $7^1/_2$.

370.

Une ordonnance tirée d'une Comédie Hollandaise qui a pour titre *De Belagchelijke Jonker*; morceau peint avec esprit, à la gouache.

14 — 12.

371.

Vue d'une prairie, ou trois enfants s'amusent à faire élever dans les airs un cerf-volant. On voit de plus un jardin, à gauche, au bord de l'eau, orné d'autres figures. Dessin comme dessus.

9 — $12^1/_2$.

547.

René Adrien, debout auprès de Sarotte, qui tient un chandelier plat, ou il y a une chandelle allumée. Beau dessin à l'Encre de la Chine et rehaussé de blanc sur papier bleu.

$13^3/_4$ — $10^3/_4$.

548.

Une jeune demoiselle qui dessine à la lumière d'une lampe. Morçeau de même que le précédent.

12 — $10^1/_4$.

549.

Une autre, assise devant une table et qui rentrait des bas, à la lumière d'une chandelle. Dessin de même.

$16^1/_4$ — $11^1/_2$.

920.

Un enfant qui dort dans un berçeau, dessiné à la pierre noire et rehaussé de blanc, sur papier bleu.

$3^1/_4$ — $9^1/_4$.

921.

Étude d'une tête de femme, vue de profil, dessinée à la sanguine, à la pierre noire et rehaussé de blanc, sur papier bleu.

$6^1/_4$ — $6^1/_4$.

922.

Étude d'une tête d'Enfant. C'est un dessin comme dessus.

$4^1/_4$ — $3^1/_4$.

In eene portefeuille met graveerwerk van Jacob Houbraken, bevond zich het portret van Troost en verscheidene zijner prenten.

In het kunstboek XXVI. Le Capitaine Ulric en manière noire, d'après C. Troost par C. Ploos van Amstel. Ce morçeau est très rare.

X.

Catalogus, Dr. J. TAK te Leiden, 5 September 1781.

118—122.

Onder deze nummers werden de vijf NELRI-pastels aldaar verkocht voor Twee duizend en dertig gulden.

XI.

Catalogus der beroemde verzameling van PIETER LOCQUET. Amsterdam, 1783.

Deeze historische Ordonnantie verbeeld een pragtige binnenzaal van een paleis. Aan een gedekte tafel zit een held eene bevallige

vrouw te liefkozen. Op den voorgrond staat een rustbank, waarop een ander persoon is zittende, met een drinkschaal in de hand, toonende aan zijn gelaat, in woede te zijn. Verder vercierd met bijwerk en plaisant geschilderd.

C. Troost, pinxit 1716.

21 — 25.

XII.

Catalogus. Auctie Mr. Hendrik Twent, Leijden, 11 Augustus 1789.

36.

Hetzelfde uitvoerig geschilderde *Corps de Garde* 't welk wij in Auctie Braamcamp, onder N°. 228 vermeld vonden.

37.

Damocles op Dionisius plaats aan tafel gezeten, wordt door vele vrouwen gediend, doch boven zijn hoofd hangt een zwaard aan een paardenhaar enz.

Delfos *f* 52.—.

38.

Het origineele portret van Herman Boerhaaven.

Delfos *f* 50.—.

XIII.

Catalogus Auctie Amsterdam, 21 Augustus 1799.

Extra fraaije Teekeningen met Craijon en Waterverwen.

1.

Deze kapitale Ordonnantie verbeeld voor een treffelijke woning bij Avondlicht, de Zingers met de Star; op de stoep staat eene dame,

verzeld van eenige kinderen; de characters zijn natuurlijk, en alles is krachtig en fraaij behandeld, in craijon.

$19^1/_2$ — 20. *f* 31.—.

'2.

Een dito, verbeeldende de Kermisvreugd der kinderen. Voor een deftige woning op de stoep, zit eene bevallige dame, eenig lekkers uitdeelende aan de optrekkende Compagnie; over de deur leunt eene oude dame, waarbij een meid met een jong kind; gestoffeerd met verder bijwerk.

$19^1/_2$ — 20. *f* 14.

3.

Drie stuks fraaije, geteekende gevallen voorkomende in de bedrijven van het geestig Blijspel, *De Ontdekte Schijndeugd*. Uitvoerig behandeld in waterverw.

f 120.

XIV.

Catalogus der Teekeningen, prenten, schilderijen enz.; van wijlen den Heer Cornelis Ploos van Amstel Jac. Cornsz. Amsterdam, Maandag 3ⁿ Maart 1800.

15.

De Geschiedenis van Damocles, [gelijk in Auctie Twent 1789, boven beschreven]. — De characters zijn natuurlijk en meesterlijk fraai met dekverwen behandeld.

16.

Bij den ingang van een vorstelijk Paleis vertoont zich Dido, gereed ten strijde te gaan. Op den voorgrond staat een bediende, met een gezadeld paard, achtervolgd door krijgsbevelhebbers, ruiters en soldaten. Alles is fraai geordonneerd, en als de vorige, met dito, behandeld.

17.

Deze capitale Teekening vertoont het voorgaande onderwerp; doch verschillende van ordonnantie; alles is groots en meesterlijk behandeld, als voorgaande.

18.

Dit voorwerp verbeeld een der Tooneelen uit het Treurspel *den Cid*, in een met zwart bekleede zaal, bij het flaauwe licht van brandende flambouwen; alles uitvoerig, gelijk voorgaande.

36.

Een slapend kind, met zwart en wit krijt, op blaauw papier.

8.

Voor een herberg zitten twee Heeren in het verkeerbord te spelen, waarnaar een Heer met een pijp staat te kijken; in het voorhuis staat een officier het meisje te caresseren, waarnaar een rijk gekleed officier staat te gluren; in het verschiet een stal met paarden; fraai en geestig van ordonnantie en krachtig met dekverwen geteekend.

55.

Een schilder in zijn kamer bezig zijnde een schilderij te vertoonen; met dekverw.

35.

Dansende landlieden, in een landgezigt met geboomte; geestig en bevallig met sapverwen behandeld.

1.

Een speelman en een jongeling voor een boerenbuitenhuis; meesterlijk met de pen geärceerd.

3.

Een binnengezigt van een Corps de Garde, met verscheiden Officieren, zonachtig levendig; met sapverwen.

$11^1/_2$ — $15^1/_4$.

4.

Een kraamkamer, een prachtig gemeubileerd vertrek; als voorgaande.

$10^1/_4$ — $16^3/_4$.

5.

Een gezigt van een Corps de Garde bij kaarslicht, gestoffeerd met verscheiden officieren, als rookende, lezende en bij het vuur zittende; zeer natuurlijk en fraai.

$9^1/_2$ — $13^1/_2$.

6.

Deze ordonnantie verbeeld, in een stadsgezigt, *de Ontdekte Schijndeugd;* meesterlijk, als voorgaande.

$14^1/_4$ — $11^1/_4$.

7.

Een stadsgezicht, met eenige gebouwen langs een gracht, gestoffeerd met een Heer en Dame in slede, en verder andere lieden; alles is verbeeld bij helder maanlicht; zeer fraaij en natuurlijk.

$9^1/_4$ — 14.

8.

In een binnenzaal ziet men twee heeren schermen; ter zijde vertoont zich eene zittende Dame en Heer, en verder dienstboden; fraai, als voorgaande geteekend.

9.

Deze fraaije ordonnantie verbeeld *Hopman Ulrich;* mede konstig met dito behandeld, verbeeldende avondlicht.

10.

Deze geestige ordonnantie verbeeld *de Boeren Regtbank.*

11.

Een dito, verbeeldende *de Puiterveensche Helleveeg aan de tap.*

12.

Een dito, verbeeldende *de Verloren Schildwagt.*

13.

In een stadsgezigt, bij avondlicht, vertoonen zich voor een treffelijke woning eenige vrolijke Heeren, van 't gezelschap komende, en naar hun koetsen geleid. Komiek en zeer natuurlijk verbeeld.

14.

Een Heer op een zwart paard; in de deur staat de hospita.

15.

Een dito op een bruin paard, in een bevallig landgezigt.

16.

In een bevallig Tuingezigt, bij een vijver, vertoonen zich heeren met een kijker, bezig de maan te beschouwen; verder, andere in een tuinhuis; meesterlijk van uitvoering.

17.

Een capitaal binnengezigt van een bevallige Lustplaats, gestoffeerd met een treffelijke woning, en verscheiden Heeren en Dames, geestig geteekend.

18.

In een gemeubileerde kamer, bij kaars en fakkellicht, vertoont zich een der Tooneelen uit *Hopman Ulrich.*

19.

Deze grappige ordonnantie, verbeeld *den Ambassadeur van Marocco, in de herberg het Bokje, in de Haarlemmerhout;* geestig en bevallig met dekverw behandeld.

20.

Een binnengezigt van een Hollandsch Corps de Garde, waarin twee zittende Officieren; verder bij de haardstede een soldaat een kaars aanstekende; uitvoerig met dito geteekend.

21.

Een vrolijke gast, zittende bij een tafel, waarop ham, brood en wijn geplaatst is, houdende in de rechterhand een roemer wijn, en in de andere een kluifje; meesterlijk fraaij met Craijon.

22.

Het afbeeldsel van wijlen den Graveerder S. Fokke, in zijn kindsche jaren, 1722, voortreffelijk met dito.

23.

Vertooning van Zwaantje, in de Comédie bij *den Boeren Rechtbank;* in dito.

24.

Een staande Oudvader, aandachtig in een boek lezende; zeer krachtig en tevens uitvoerig naar A. Bloemaert.

25.

Jupiter in de gedaante van gouden regen bij Danaë, leggende op een rustbedde, verzeld van minnewichten; uitvoerig met dekverw op perkament.

26.

Het afbeeldsel van den zeeschilder, A. Silo, meesterlijk met Craijon.

27.

Het dito van den predikant Jacobus Covijn.

28.

Het afbeeldsel van een comiecq manshoofd.

29.

Een zittend man voor een tafel, met een pen in de hand, met zwart en rood krijt en een weinig gecouleurd.

30.

Twee stuks Studiebeeldjes uit het Blijspel *Het Beslikte Zwaantje*, verbeeldende Zwaantje en Fobert; krachtig met sapverwen.

31.

Twee stuks comique Studiehoofden, dito.

32.

Vier stuks, dito, op twee bladen.

33.

Een staand Officier, in zijn montering; meesterlijk krachtig.

34.

Twee stuks Studiebeeldjes. Een lierman en een boerin.

35

Een starrekundige op zijn observatorium, verbeeld bij maanlicht; met O. I. inkt, en wit gehoogd op blaauw papier.

36.

Eenige Heeren in den kolfbaan spelende; verder een aangenaam tuingezigt; geestig met dekverw behandeld.

NB. Dit is de laatste Teekening geweest van dien beroemden Meester.

37.

Een studie in een tuingezigt; fiks met de pen en dun met sapverwen.

8.

Een Heer te paard rijdende, in een landschap.

44.

Een Comique Ordonnantie, uit het zinnespel *De Mode;* geestig met de pen en O. I. inkt.

67.

Een geestige Ordonnantie van verscheidene kinderen, vertoonende een kinder kraamkamer, in moderne kleeding; fiks met de pen en O. I. inkt, op blaauw papier.

68.

Voor een huis staat eene Dame met een kind op de stoep, waarbij een jongen op de lier spelende; gestoffeerd met verder bijwerk.

43.

Twee Studieblaadjes, een met de pen en een dito op blaauw papier.

66.

Drie stuks verschillende Ordonnantiën; een door C. Troost.

28.

Twee manspourtraiten, met de pen en roet op tablet geteekend.

29.

Een dito, met dito op tablet.

26.

Een historische Ordonnantie, voorstellende Dido, uit haar paleis tredende, omringd van een vorstelijken stoet; voor de trappen ziet men de paarden ten jagt-uittogt gereed staan; fraaij in couleuren, met waterverwen geteekend. Op pergament, geschikt tot een waaijer.

Omslag 4 A.

Inhoudende Studiën, alle meesterlijk geteekend door C. Troost, welke bij koopen zullen verkocht worden.

Onder de Prentkunst vinden wij in het Kunstboek No. 34.

4.

Het pourtrait van den Kunstschilder C. Troost, door Renting.

52.

Het pourtrait van C. Troost, door A. Renting.

Beide zijn reeds vroeger door ons besproken.

Omslag N°. 71.

Inhoudende een extra fraaije en zeer groote verzameling van prenten, alle door en naar den beroemden Kunstschilder Cornelis Troost; bestaande in verscheiden geestige en vrolijke Ordonnantiën van Toneelen uit Blij- en Kluchtspelen en andere onderwerpen, benevens eenige pourtraiten enz. door hem zelven en anderen in 't koper gebragt; als door J. Houbraken, S. Fokke, P. Tanjé en anderen; alle eerste drukken, waarbij zeer veele proef- en etsdrukken; die volgens nommers verkocht zullen worden, van N°. 1 tot N°. 70.

Schilderijen.

41.

Een jeugdige vrouw, die gevrijd wordt door een oud man, verbeeldende de *Wanhebbelijke Liefde:* op paneel.

$17^1/_2$ — 13.

42.

Een tuingezigt, waarin een jongeling door 't ontmoeten van twee juffrouwen als verbaasd staat, verbeeldende 't groot vermogen van juffers oogen. Op paneel, zijnde de wedergaê.

44.

Een tuingezigt, daar een heer bezig is, druiven te plukken, die door een kind worden aangenomen; op den voorgrond zit een dienstmaagd groente schoon te maken; op doek.

25 — 21.

50.

Een Landschap; op den voorgrond ziet men een ruiter te paard en andere stoffagie; op paneel,

10 — 13.

IN LIJSTEN MET GLAZEN.

67.

't Innemen van Trooijen, door de Grieken, en 't slagten van Priamus voor den Autaar; deeze ontzettende Ordonnantie, zoo in bouworde als werking der verwoesting, doen den uitvoerder de grootste eer aan; in craijon en waterverw.

22 — 30.

68.

Een gezigt, zijnde de Dam en 't Raadhuis dezer stede; men is voor en in 't zelve bezig een vreugdefeest te vieren bij gelegenheid van 't sluiten der Akensche vrede in A°. 1748. In dito.

19 — 23.

69.

Een fraaije Ordonnantie, verbeeldende, Alexander de Groote, zijne schoone minnares Campaspe schenkende aan den beroemden Appelles. Alles is rijk en bevallig geordonneerd. In dito.

31 — 23.

70.

't Blijspel, genaamd *'t Verliefde Bregje, of de Verschalkte Voogd;* zijnde een ordonnantie van 8 beelden, fraaij geeraijonneerd.

24 — 32.

71.

Twee stuks, verbeeldende 't Blijspel, *de Huwelijksvoorstelling*, en *Vrijagie van Reinier Adriaansz. en Saartje Jansz.*

19 — 14.

72.

Twee dito, verbeeldende 't Blijspel van *Jan Claassen.*

19 — 14.

73.

Het hoofd van een oud man, met grijzen baard.

15 — 11.

XV.

Catalogus, Hendrik Muilman, Amsterdam 1813.

158.

Eene schilderij, voorstellende Romeinsche krijgslieden, met elkander handgemeen zijnde, uit de geschiedenis van Constantin den Grooten. De hartstochten zijn zeer krachtig uitgedrukt.

XVI.

Catalogus, H. van Eijl Sluijter, Amsterdam 1814.

36.

Gezigt in Amsterdam bij maanlicht, geestig gestoffeerd. Met dekverw.

37.

Een aangenaam en geestig gestoffeerd wintergezigt. Dito.

38.

Een ander met eene vallende Vrouw. Dito.

39.

Een Studie van twee beelden. Met rood, zwart en wit krijt.

17.

Twaalf stuks, voorstellende de twaalf maanden des jaars, op een geestige wijze verbeeld door dagelijksche voorvallen, uit het burgerlijk leven. Met de pen en O. I. inkt.

XVII.

Catalogus Vincent van de Vinne, Haarlem 1816.

5.

Een gezigt langs de Herberg *de Oester*, op een buitenplaats, met zwart en wit krijt.

XVIII.

Catalogus, HOGGUER, Amsterdam 1817.

83.

Een Hofgezigt, alwaar eenige heeren en dames zich vermaken met blindeman te spelen.

f 21.—.

1.

Een Corps de Garde, zeer fraaij met dekverwen.

XIX.

Catalogus, S. J. STINSTRA, Amsterdam 1822.

174.

In een winteravond bij maneschijn, ziet men bij het uitgaan van den Ouden Schouwburg, op de Keizersgracht te Amsterdam, eenige lieden in hun rijtuig treeden, verder, andere heeren, vrouwen, koetsen enz. Natuurlijk en geestig voorgesteld. Op paneel.

XX.

Catalogus, GERRIT VAN DER PALS, Rotterdam 1824.

36.

Un vieillard respectable tient sa main droite sur sa poitrine et indique de l'autre main la Sainte Bible.

Dit stuk was later op de verkooping van M. J. van Bree te Amsterdam, in 1840, onder N°. 68.

XXI.

Catalogue du célèbre Cabinet de dessins laissé par feu Son Exellence Monsieur Jean, Gisbert, Baron Verstolk de Soelen.

Amsterdam, 22 Mars 1847.

Dessins en Couleur.

14.

Scène de l'ancienne Comédie hollandaise *Crispin Médeçin.* Ce dessin d'une excécution vigoureuse, et plein d'expression est un des meilleurs de cet habile artiste, contemporain de W. Hogarth, et dont à juste titre il est considéré comme le rival.

15.

Scène d'une ancienne pièce de théatre Hollandaise *Hopman Ulrich.* Ce dessin est d'une exécution fort spirituelle.

16.

Quelques officiers dans un Corps de Garde Hollandais. Le dessin très soigné est d'un bel effet.

prov^{t}. de la Coll^{n}. J. Goll.

17.

Sujet semblable au précédent. Effet de lumière d'une exécution vigoureuse.

prov^{t}. de la Coll^{n}. A. J. Saportas.

18.

Scène de la pièce de théatre précitée *Hopman Ulrich.* Dessin à l'aquarelle.

19.

Devant une hôtellerie sur une route, un homme monté sur un cheval, boit un verre de bierre, que lui présente une servante; un personnage comme il faut, est assis à une table devant la maison,

dont le maître se trouve à la porte. Ce dessin très clair, est d'une exécution admirable.

20.

Scène de la pièce de théâtre *Hopman Ulrich*, effet de lumière, dessinée à la gouache.

21.

Quatre dessins faisant allusion à la vie, dont la maison de corection est le résultat. Ils réprésentent un jeune homme en compagnie de femmes, d'ivrognes, et de joueurs, qui le conduisent dans le chemin de perdition. Les différentes passions sont exprimées d'une manière habile et admirable.

22.

Jugement de peintures dans un musée; un tableau représente un sujet sublime, et un autre une scène de la vie domestique.

592.

Ce dessin capital représente un festin auquel le courtisan Damocles est servi par ordre de Dénis, roi de Syracuse, avec tous les honneurs et toute la magnificence, dus à un Prince; un glaive degainé est suspendu à un fil au dessus de sa tête. Cette belle production, d'une riche ordonnance, est coloriée et à la gouache.

prov^t. de la Collⁿ. J. DE VOS.

593.

Quelques messieurs d'une mise distinguée, quittent une maison de bonne bourgeoisie. située sur un des canaux d'Amsterdam, ou ils ont été réunis à un repas joyeux. Beaucoup d'entre eux sont dans un état d'ivresse, et la servante, tenant une chandelle, en éclaire un pour qu'il puisse prendre place à côté d'un autre personnage, assis dans un traineau; l'amphitryon qui se trouve au pied du perron, une coupe de vin, à la main, prend congé d'un monsieur âgé, soutenu

par son domestique. La composition et l'ordonnance sont fort spirituelles. Ce dessin admirable, d'un bel effet de lumière, est colorié à la gouache.

prov[t]. de la Coll[n]. GOLL.

594.

Une fête champêtre. Sous un arbre en futaie touffu, quelques messieurs bien mis, assis autour d'une table, semblent déjà avoir dégusté le vin à plusieurs reprises. Un d'entre eux entoure la servante de son bras, et la tient sur ses genoux. Au second plan devant l'hôtellerie, située près de la grande route, se trouvent encore plusieurs autres personnes des deux sexes. L'ensemble est des plus agréables. Dessin colorié à la gouache.

prov[t]. de la Coll[n]. GOLL.

595.

Les plaisirs de la foire d'Amsterdam. Les enfants déguisés en militaires, et la mére venant troubler la fête. Dessin fort spirituel; Colorié à la gouache.

prov[t]. de la Coll[n]. DE VOS.

596.

La mort de Didon, parodiée. Dessin d'une exécution large et plein de caractère; lavé à l'encre de chine.

597,

Vue de l'Auberge, dite *het Oestertje*, d'ou sort un monsieur que son valet porte sur le dos; un autre fumant une pipe est assis à une table devant la porte. Beau dessin, à l'encre de chine et rehaussé de blanc, sur papier bleu.

612.

Un cavalier devant une Auberge. Dessin à l'encre de la chine, sur papier bleu.

613.

Deux portraits de jolies filles. Dessin à la pierre d'Italie et rehaussé de blanc sur papier bleu.

614.

Une personne assise dans un fauteuil et fumant une pipe. Dessin au bistre.

615.

Cinq dessins burlesques, savoir: de la fête des rois; du premier Mai, ou le jour de déménagement; du premier Avril; du Mois de Mars; et du Mois de Février, ou du Mardi-Gras.

616.

Dessin connu sans le tite de *l'Ambassadeur des Labberlottes*, lavé à l'encre de la chine.

617.

Un lion et une lionne couchés; à la pierre l'Italie, sur papier bleu.

618.

Une ravaudeuse. Effet de lumière. Lavé à l'encre de la chine.

619.

L'Intérieur d'une écurie. Esquisse lavée à l'encre de la chine sur papier bleu.

620.

Un garçon chatié par sa mère.

621.

Deux études de figures, que l'on retrouve dans le dessin, représentant *l'amour mal assorti;* exécutées à la sanguine et à la pierre d'Italie rehaussées en blanc sur papier bleu.

622.

Étude à la pierre d'Italie sur papier bleu.

623.

Esquisse d'une salle de bal.

624.

Étude à la sanguine d'un homme debout.

625.

Cinq études de Quakers, dessinées à la pierre d'Italie, sur papier bleu.

PORTEFEUILLE D. D.

Contenant des esquisses et des études, à la plume et à la pierre d'Italie par Troost et autres, lesquelles seront vendues par lots.

DESSINS ENCADRÉS PAR CORNEILLE TROOST. SUJETS TIRÉS D'ANCIENNES COMÉDIES HOLLANDAISES.

1.

Le Tribunal de Village.

2.

L'Hypocrite et le Cornard, deux pièces.

OEUVRES D'ESTAMPES.

De Heer Verstolk gaf aan deze de plaats, die, ook volgens mijn gevoelen, haar toekomt — onmiddelijk na Hogarth.

L'OEUVRE PRÉCIEUX ET SPIRITUEL DE C. TROOST.

8.

Contenant quarante-deux tableaux de la vie Domestique en Hollande; augmenté de plusieurs premières épreuves, répétitions et états

non-terminés, en tout plus de quatrevingt pièces, orné d'un titre et d'une déscription en manuscrit, supérieurement exécuté.

Exemplaire unique.

LE MÊME OEUVRE.

9.

Tout des épreuves avant la lettre, avec les manuscrits en vers de Lucas Pater, augmenté de quelques estampes en mezzo-tinto, par et d'après C. Troost parmi lesquelles on trouve le portrait de *Locatelli, très rare.*

Oeuvre d'une condition superbe et extraordinaire.

10.

UN PORTEFEUILLE, contenant 28 pièces du même ouvrage.

XXII.

Catalogue de Tableaux, Dessins etc., composant la collection du feu Mr. GÉRARD LEEMBRUGGEN Jz. à Amsterdam, les Lundi 5 Mars 1866 et jours suivants.

DESSINS.

1213.

Jean Klaasz. ou la servante prétendue. Effet de chandelle. Très beau dessin.

A la pierre noire, rehaussé de blanc. Coll^{n}. ELZER.

1214.

Sujet allégorique sur les artistes et les Amateurs. A la gouache.

1215.

Portrait de femme. — Au pastel.

1216.

Une sentinelle devant un Corps de Garde. A l'aquarelle.

1217.

Jeune homme assis, tenant un verre à la main. — Au pastel.

1218.

Femme assise tenant une lettre à la main. Au pastel.

1219.

Don Quichotte avec le lion. A la gouache.

1220.

L'Ambassadeur des Laberlottes. A l'encre de Chine.

1221.

Compositions pour les dessins connus sous le nom de *NELRI.*

1222.

Différents sujets. Trois dessins. A la pierre noire et à l'encre de Chine.

In hetzelfde jaar kwamen op de Auctie TAK REKKER te Amsterdam voor, onder N°. 563. Een geteekend portret van Johanna Troost — en in het prentwerk, zes verschillende lithografiën naar schilderijen van C. Troost.

In het *Museum Fodor* vindt men nog voortreffelijk werk van onzen meester, en menige stedelijke en particuliere verzameling zal kunstvoortbrengselen van dit oorspronkelijk genie in waarde houden — het meerendeel echter kan geacht worden in deze studie te zijn beschreven. Wij willen haar besluiten met de vermelding van het schoonste dat door de hand zijner dochter en leerlinge Sara Troost, werd uitgevoerd.

SARA TROOST,

geb. te Amsterdam 1731 † 1803.

Nagler beweert dat zij een blad in Mezzo-tinto heeft gegraveerd en beschrijft het aldus:

„Ein schlafendes, altes Weib, halbe figur. Rembrandt del[t]. Sara Troost fec[t]. Schwarz oder in Ocker gedruckt. H. 4 Z. 5 L. Br. 3 Z. 3 L. Sehr selten."

De volgende portretten, naar haar werk gegraveerd, bevinden zich in mijn verzameling.

JACOB, GERARD, STARING,

Schrijver van het Bijbelsch Woordenboek. (*)

Ter halver lijve, van voren, zittende, aan een tafel in zijn boekvertrek. In een vierkant. Waaronder 3. r. h. o. — en 6. r. h. v. — van H. Houtam.

SARA TROOST, delin. 1770. — REINIER VINKELES, sculp. 1771.

Te Amsterdam, bij de Weduwe G. de Groot en Zoon.

f°.

HERMAN HUBERT,

geboren te Noordhoorn in het graafschap Bentheim, 1729.

Overleden te Amsterdam 1763.

Ter halver lijve, van voren, zittende aan een tafel in zijn boekvertrek. 4. r. h. o. — S. TROOST, pinx[t]. J. HOUBRAKEN, sculpsit. 1769.

G. de Groot en Zoon exc[t].

Hierbij een proefdruk voor alle letter.

f°.

(*) Deze geleerde was oom van den dichter Staring van den Wildenborgh. Van J. G. Staring bezit ik nog een fraai, f°., zwartekunstportret, proefdruk, Hodges (?) sc[t].

Jan Michiel Fleischman.

Beroemd lettersnijder, die voor de drukkerij van Enschedé werkte.

Borstbeeld van voren, links, in ovaal, waarvoor eenig bijwerk en waaronder in twee kolommen een 8. r. h. v. — Sara Troost, pinxit. R. Vinkeles, Sc^t. 1768. —

4°.

Ik bezit een lieve teekening in waterverw, van haar hand, naar een schilderij van Metzu, uit het Cabinet van den Heer P. Fouquet. Sara Troost fecit 1785.

Een aantal harer teekeningen worden opgenoemd in den Catalogus Ploos van Amstel. Opdat men die welke zij maakte naar het penseelwerk haars vaders, hiervan moge onderkennen, noteer ik deze kortelijk.

39.

Deeze vrolijke Ordonnantie verbeeld de Kermisvreugd van kinderen, vol gewoel; fraaij en uitvoerig met sapverwen geteekend naar 't schilderij.

40.

De Ontdekte Schijndeugd; uitvoerig met dito.

41.

In een binnenvertrek vertoont zich de schijnheilige vrouw, met een galant heer, bij een gedekte tafel, waarbij de hospita en hospes; verder de musikanten; uitvoerig en bevallig met dito.

42.

In een dito vertoont zich de meid met een vrijer.

43.

Deeze Ordonnantie verbeeld den man van de schijnheilige vrouw, op reis gaande.

44.

De vrijage van Reinier Adriaansz. bij Saartje Jansz., verbeeld bij avondlicht.

45.

De Huwelijks voorstelling aan de ouders van Saartje Jansz. Alle met dito geteekend.

46.

In een stadgezigt, bij avond, vertoonen zig bij een aanzienlijke woning, eenige beschonken heeren, die door den Tractant worden uitgeleid, waarbij dienstboden om hen in 't rijtuig te helpen. Zeer uitvoerig met dekverw geteekend, gelijk ook de volgende.

47.

In een prachtige Eetzaal, ziet men verscheidene welbezorgde Heeren bij een gedekte tafel, alle in verschillende comiecque actiën.

48.

In een rijk geördonneerde zaal, vertoonen zig met elkander twistende heeren, over Astrologische voorwerpen; men ziet de knecht bezig de tafel te dekken.

49.

In dito zaal, ziet men heeren bij een tafel, als in ernstig gesprek; ter zijde staat een heer op een stoel, aan een ander het pourtrait van den huisheer aanwijzende.

50.

In dito zaal, ziet men verscheidene Heeren, zo zittende als staande, en hun pijp rookende.

Blijkbaar kopijen der *NELRI*.

34.

De zingenden met de star, voor de woning eener Dame, welke met verscheidene kinderen op de stoep staat.

Reeds verscheiden jaren geleden kwam op een Catalogus voor, het volgende nummer:

Verzameling Portretten enz., betreffende de famille Ploos van Amstel.

Bevattende onder anderen de Portretten van Jacob Ploos van Amstel Cornelisz. en echtgenoot, Dr. Jakob Ploos van Amstel, Hz., Adrianus Ploos van Amstel en Cornelis Ploos van Amstel JCz., alle uitmuntend geteekend door C. Ploos van Amstel JCz.; voorts afb. van het Huis en de Kapel te Loenersloot, door A. Rademaker, gezichten in de St. Geerten en Mariakerk te Utrecht. Afb. van een grafzerk te Loenen, *geteekende wapens*, *eenige brieven*, enz. Alles te zamen in een folio kunstboek in h. b. en in koker. — Hoogst belangrijke Collectie.

Ik gaf een ruime commissie op dit nummer; doch het werd aangekocht, naar ik meen, door een der Heeren Ploos van Amstel, voor wien ook deze verzameling begeerlijker nog was, dan voor mij. Ik had gehoopt daarin eenige brieven van Troost te ontdekken, die ons mogten veroorlooven, uit een ander en nieuw gezigtspunt, een blik te werpen in het karakter van dezen laatsten schilder der natuurlijke, goedhartige vrolijkheid, eigen aan den Oud-Nederlandschen volksaard.

BIJLAGEN.

A.

Extract. Poorterboek van Amsterdam, Deel XVI. 28 Augustus 1726. Cornelis Troost, Schilder, Soon van Jan Troost, in sijn leven Curator van de desolate boedels en poorter alhier is een ingeboren poorter, belastende enz.

B.

Kerkinteekening-register van Amsterdam, N°. 158. 29 November 1720. fol. 12 verso. Compareerden als vooren, enz. Deese personen zijn alhier op de Acte van Weena, Predikant tot Zwolle ingeteekent:

Cornelis Troost, jongman, en Maria van Duijn, jonge dochter,
wonende beijde te Zwolle.

Acte verleent den 16 December 1720, om tot Zwolle te trouwen.

Extract uit de Trouwboeken der Gemeente Zwolle, 23 November 1720.

Cornelis Troost jongman van Amsterdam, met Maria van Duin, jonge dochter, mede aldaar. S. G. Cornelis Troost. H. G. De Huisvrouw van Cornelis Troost.

De proclamatiën moeten mede tot Amsterdam gaan, attes-

tatie van Amsterdam is vertoont en sijn getrouwt den 18 December 1720. (*)

C.

Weesboek berustende ter Weeskamer.

Cornelis Troost, Prinsengracht bij het Weesper Veer.

Den 23 Junij 1750 heeft George Gunning in den naam van Maria van der Duijn, de weduwe, vertoont het testament van den overledenen benevens haar gepasseert voor den Notaris Mr. Jan Ploos van Amstel en getuigen op den 11 November 1747, waarbij de Weeskamer is gesecludeert. Present de Heeren Van der Waaijen en Coymans, Weesmeesteren. 12 Maart. — 4.

Hij liet dus *vier* kinderen na, denkelijk meerderjarige.

De datum is die van den Begrafenisdag.

Het Testament behelst alleen, dat hij zijne vrouw, Maria van der Duijn, tot universeele erfgename benoemt, even als zij zulks bij haar overlijden, haren Echtgenoot, Cornelis Troost maakt.

In de boeken van het Schilders- of Sint Lucas-gild, beginnende in het Amsterdamsche Archief eerst met het jaar 1750, komt zijn naam slechts éénmaal voor, en wel in het ontvangst- en uitgaafboek van het Gild. Aldaar staat onder de ontvangst van Maart 1750: „Gepasseerde bij Cornelis Troost tot sijn doot." — Waaruit de Heer Dr. Scheltema opmaakt, dat hij Secretaris of Penningmeester van het St. Lucas-gild is geweest.

(*) Een naamgenoot Cornelis Troost, geen schilder, waarschijnlijk neef van onzen kunstenaar, werd 29 October 1720 poorter te Amsterdam, en huwde aldaar in Maart 1721 met Anna Appel.

D.

Aanteekeningen uit een geslachtboek der famille
Ploos van Amstel.

CORNELIS PLOOS VAN AMSTEL,

Geb. 4 Januarij 1727, † 21 December 1798;

Trouwt 14 Mei 1758: ELISABETH TROOST,

† 21 Mei 1790.

JACOB PLOOS VAN AMSTEL,

Geb. 27 April 1735, † 22 Junij 1784;

Trouwt Junij 1778: SARA TROOST,

† October 1803.

CORNELIS en JACOB zijn kinderen van

JACOB PLOOS VAN AMSTEL,

Geb. 21 Dec. 1693;

Trouwt 10 Febr^{ij}. 1726:

JOHANNA CLEMENTIA PLOOS VAN AMSTEL,

dochter van

Dr. ALBERT PLOOS VAN AMSTEL en ISABELLA GOLTROP.

Hij sterft 15 September 1759,
Zij sterft 13 November 1777.

Lezenswaard is een Duitsch boekje, dat mij eerst in handen kwam, toen ik dit werk over onzen Troost geschreven had

„Cornelis Ploos van Amstel,

Kunstliebhaber und Kupferstecher.

Eine Studie van F. von Alten, Kammerherr in Oldenburg.

Leipzig. — Rudolph Weigel. — 1864.

Separat-Abdruck, aus dem Archiv für die zeichnenden Künste von Dr. Naumann und R. Weigel. X. Jahrgang.”

Waarin men niet slechts geheel zijn leven en kunstenaarsontwikkeling omstandig vindt beschreven, zoowel als zijn innige en trouwe liefde voor de schoone en talentvolle Elisabeth Troost — waar ook een omstandig relaas van zijn bezoek bij Prins Willem V in den Haag A$_o$. 1773. De Prins, gelijk Zijne Moeder, Prinses Anna, de kunst niet alleen beschermende maar ook beoefenende, maakte toen een plaat volgens het procédé van Ploos van Amstel — die, terwijl de Vorst aan 't teekenen was, vlugtig een schets nam van Z. H., welke schets de schrijver zegt, voor zich te hebben. De Heer Ploos van Amstel zag bij die gelegenheid een geheel boek met teekeningen door Z. H. Prins Willem II vervaardigd, benevens een ets van zijn hand.

Met verwondering leest men de intiemste famille-particulariteiten, met jaartal en datum, benevens het volledig relaas der bedriegelijke tegenwerking welke de edele Ploos van Amstel van afgunstigen ondervond, in deze studie beschreven, welke nog winnen zoude bij een omwerking in onze taal, die de Heer von Alten niet magtig was, gelijk blijkt uit zijne aanhalingen, als pagina 17:

> „Uit den Maan van de Maatschappij der Weetenschappen te Harlem, welke ons tot hel onderzoek dezer Zaake gecommitteerd heeft."

En pagina 48:

> „geoffreerd aan mijn leeve drovede Huijsvrouwe Elisabeth, am 28 Febr. 1788. — An 30 Jaare van ans Frowedag. Blijwende uwe leefhebbende Ploos van Amstel." enz.

Verscheiden onnaauwkeurigheden trof ik dan ook aan, en stuitte, betreffende onze zwartekunstprent *Hopman Ulrich*, op de volgende mededeeling. „Besonders hatte in seinem Kreise ein Blatt in zwartzer Kunst, welches nach der Familien-Tradition auf einer wahren Begebenheit beruht, viel Stoff zum Lachen gegeben."

Volgens hem liet Troost bij zijn sterven niet vier, maar vijf kinderen na —

Werd Elisabeth Troost den 14 Maart 1758 in de Engelsche kerk op den Bagijnenhof te Amsterdam door Dr. Longville, 's avonds om 6 uur, door den echt met Cornelis Ploos van Amstel verbonden, (na een 12-jarige vrijaadje); stierf zij te 's Graveland, 21 Mei 1794; en werd zij 26 Mei in de Oude Kerk te Amsterdam begraven —

Hertrouwde hij met Margaretha Lonmans, die na zijn dood in 2de huwelijk trad met den historischrijver H. van Wijn; overleed Cornelis Ploos van Amstel zelf den 20 December 1798; en werd bijgezet in de Oude Kerk te Amsterdam.

———

E.

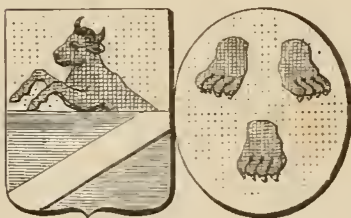
Begrafenis-boek der Nieuwe Kerk.

Begraven, F. 95, 12 Maart 1750.... ƒ 15.—.

CORNELIS TROOST.

F.

De wapens zijn, op het schilderstuk, thans nog berustende bij Mevrouw TOLLIUS GLASENKAMP geboren BENNET, aldus afgebeeld:

ERRATA.

Een verklaring van vroeger jaren herhaal ik hier — ik geef mij noch voor schrijver, noch voor taalkundige uit. Deze Studie werd door mij opgesteld als een hulde aan de nagedachtenis van den génialen, ijverigen kunstenaar, en tot Vademecum voor de verzamelaars en bezitters zijner werken. Vindt men er dus nog eenige komma's te veel, of te weinig in, of een overbodige zacht-lamme e — dan mogen deze, en andere feilen, gelijk ze aan mijn blik ontsnapten, ook door U, waarde Lezer, onopgemerkt blijven.

De maat van het zwartekunst-portretje der dochter van Troost, pag, 49. is:

150 — 94 mm.

BLADWIJZER.

Voor hen, die aan mijn Trooststudie een plaats in hun kunstbibliotheek gunden, liet ik de volgende aanteekeningen, waarvan ik eenige verzuimde in het werk op te nemen, andere eerst na de uitgave mogt ontvangen, op het formaat van het boek drukken, en verzocht mijn uitgever ze wel te willen verzenden.

Dr. C. Ekama te Haarlem was zoo vriendelijk van mij te melden, dat in zijn verzameling, rood gedrukte Etsen, door B. Martini, voorkomen, van de op p^a 80, 83, 93 en 118 door mij beschreven vier Tooneelen der *Ontdekte Schijndeugd.*

De Hr. Kramm zegt in zijn werk, een Ets te bezitten naar het portret door mij p^a 89 onder N° 226 vermeld. Onder deze Ets staat met potlood geschreven *E. V. W. aqua forti, naar* Corn. Troost, *ad vivum del.* 1743. — Jacob Carpi, *Joodsch kunstschilder en kunstverkooper, te Amsterdam, gestorven* 1748, *discipel van* Arnold Boonen, *houdt publique kunstverkoopingen in de Keizerskroon te Amsterdam.* Op den achterkant leest men *Geoffreerd in den Atlas van mijn vriend den Heer* H. J. Roulland. *C. P. V. A. J. C.*

Naar Sara Troost bestaat nog een f° portret van Matth. van Geuns, 1797 aet. 62. Archiater. Prof. Med. et Botan. Hard. et Ultraj. Lid der 1^e klasse van het Kon. Inst. Geb. 1735—1817. Borstb^d regts in toga in ov^l met on-

derschrift en opdragt van B. P. SCHELTEMA te Rotterdam. L. A. CLAESSENS sculp^t en beteekend met het monogram S. T. de S. geplaatst op den stok der T.

Dr. P. SCHELTEMA had de goedheid van uit het Poorterboek N° 4 omtrent den vader van C. TROOST nog te noteren:

»7 Maart 1675. Burgemeesteren is gebleken, dat JOHANNES TROOST DE JONGE, wijnkooper, soon van JOHANNES TROOST, in sijn leven knecht van den krijgsraedt en poorter alhier, is een ingeboren poorter."

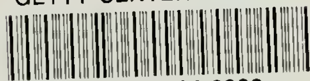
Waaruit wij zien dat de vader van onzen TROOST vroeger wijnkooper is geweest en behoorde tot een oud Amsterdamsch geslacht.

Omtrent de moeder van CORNELIS TROOST verzuimde ik in te lasschen hetgeen men geschreven vindt achterop de schilderij in het Trippenhuis »*Een Hollandsch Gezin*" door JACOB GERRITZE CUIJP.

»De Familie Portretten verbeeld voor hunne hofstede aan den Hoge Dijk buiten de Haarlemmerpoort te Amsterdam; van het geslagt van MEEBEEK KRUIJWAGEN, waarvan de laatstlevende was BARBERA MEEBEEK KRUIJWAGEN, Huisvrouw van JAN TROOST, Curator der desolate boedelkamer te Amsterdam; zij is begraven den 15 December 1699 in de N. Kerk en was de moeder van CORNELIS TROOST, kunstschilder.

A. VER HUELL.

1873.

ALGEMEENE STOOMDRUKKERIJ
VAN
GEBROEDERS BINGER,
AMSTERDAM.